

källan

SVENSKA LITTERATURSÄLLSKAPET I FINLAND

1 / 2 0 2 0

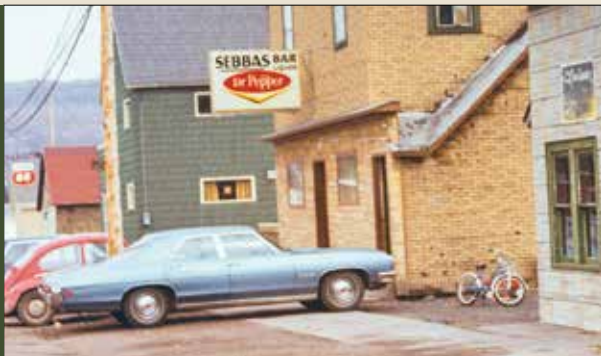
*Sarah Wikner vet
hur Helsingfors-
borna talar*

*Så svarade ni
om kärlek, sex
och relationer*

*Ny bok om
Amerikafarare*

Spelmännen som hyllar den österbottniska traditionen • Ett släktarkiv fullt av äventyr

INNEHÅLL

- 1** Ledare
- 9** Den föränderliga kärleken
- 13** Varför tycker finskspråkiga finländare så olika om svenskan i vårt land?
- 14** Två spelmän vill få oss att tråda tiljorna igen
- 18** Tid öppnar nya portar till barnlitteraturen
- 21** Alla helsingforsare "praattaa" inte lika
- 24** Amerikafararna hjälpte varandra i nöden
- 28** Släkten Norrmans äventyr
- 36** Nytt forskningsprogram vill finna lösningar på de stora samhällsproblemen
- 38** Slow Publishing som kvalitetsstämpel
- 40** Nytt ur SLS utgivning
- 44** Hur påverkar coronakrisen dig?
- 45** Programkvällar hösten 2020

källan

Källan. Svenska litteratursällskapet informerar 1/2020 (27:e årgången).
 Utgivare: Svenska litteratursällskapet i Finland, PB 158, 00171 Helsingfors.
 www.sls.fi, tfn 09 618777, e-post: info@sls.fi

Ansvarig utgivare: Marika Mäklin. **Redaktörer:** Hedvig Rask, Hanna Riska, Jörgen Scholz.
Övriga redaktionsmedlemmar: Nina Edgren-Henrichson, Christer Kuvaja, Kristina Linnovaara, Jonas Lång, Jennica Thylin-Klaus. **Layout:** Antti Pokela. **Fotograf** (när inte annat anges): Janne Rentola. Arkivbilder ur egna samlingar. **Tryck:** Nord Print, Helsingfors 2020.
ISSN-L 1237-8356. **ISSN (print)** 1237-8356. **ISSN (online)** 2242-6787.

Omslag: Janne Rentola. **Arkivbildernas signum:** s. 2 SLSA 1150 foto 1102, s. 7 FMI 496, s. 8–9 ota 146 foto 1694, SLS 1555_1661, s. 10 SLS 269_63, s. 11 SLS 865 B 233, s. 25 SLS 1859, foto 87, s. 26 SLS 990b_78, s. 27 SLS 1051_1179, s. 28–35 SLSA 1413.

SVENSKA LITTERATURSÄLLSKAPET I FINLAND

Fredrik Nilsson

Samhällsomstörtande snor

NYSNINGEN SKER DISKRET, men reaktionen är instinktiv. Jag vrider huvudet för att lokalisera nysaren samtidigt som jag oroligt fingrar på tuben med handsprit i fickan. Var det kvinnan jag just passerade som nyste? Kanske var det någon av studenterna utanför caféet? Tänk om de varit på skidresa i Italien eller besökt Stockholm? Hamnade delar av nysningen på caféets dörrhandtag? Förvisso har sådant som lämnar kroppen alltid en särskild kulturell laddning, men våren 2020 är en nysning en politisk handling. Snor är inte bara äckligt, utan livsfarligt och samhällsomstörtande. Det är allvar nu har statsministern sagt. Jag sätter ned balen med toalettpapper och tar upp tuben ur fickan. Försiktigt klämmer jag ut en klick av det geléaktiga medlet och tvår sedan händerna i en stilla förhoppning om att inte bidra till samhällskollapsen.

I oktober 2019 arrangerade SLS i samarbete med Riksbankens Jubileumsfond, Finska Kulturfonden och Svenska kulturfonden ett seminarium med det angelägna temat *Perspektiv på 21:a århundradets samhällsutmaningar*. Under seminariet belystes behovet av forskning om bland annat hur människan som kulturvarelse hanterar utmaningar i sin vardag och skapar kulturell (eller existentiell) ordning även under extraordinära tillstånd. Föga anade vi att coronaviruset några månader senare skulle utsätta det globala samhället för betydande prövningar; att något till synes trivialt som en nysning skulle förvandla oss till främlingar inför oss själva och varandra; att såväl egna som andras vardagsvanor plötsligt skulle betraktas med rädsla, oro och kritisk distans; att robusta välfärdssamhällen och demokratiska grundprinciper mycket snabbt kan destabiliseras; att nysningar kan få samhällen att stanna. Vi anade inte heller att ett virus skulle påminna oss om att "ingen människa är en ö", för att knyta an till John Donne, och att solidaritetens habitus med framgång inympats i människor. Om seminariet genomförts under 2020 så hade innehållet sannolikt varit annorlunda till vissa delar, men i ett avseende hade det inte förändrats: Coronapandemin understryker att studiet av samhällsutmaningar måste omfatta människors sätt att organisera och omorganisera sin vardag, oavsett om det handlar om hamstring av varor eller om förmågan att se sig själv i andras utsatthet och att handla med utgångspunkt i denna existentiella grundprincip. Om vi ska förstå det 21:a århundradets samhällsutmaningar är, annorlunda uttryckt, forskning om människan som en komplex, motsägelsefull och emellanåt nysande kulturvarelse av avgörande betydelse. ●

Fredrik Nilsson är professor i etnologi vid Åbo Akademi och medlem av SLS vetenskapliga råd. På sidan 36 kan du läsa om stiftelsernas gemensamma forskningsprogram som strävar efter att hitta lösningar på det 21:a århundradets samhällsutmaningar. Foto: Kennet Ruona.

"Förvisso har sådant som lämnar kroppen alltid en särskild kulturell laddning, men våren 2020 är en nysning en politisk handling."

Sol, hav och kändisar på Göran Schildts fotografier

Det är idel leende människor, vackra landskap och saltstänkta äventyr som porträtteras på de närmare 400 fotografier ur författaren, äventyraren och konsthistorikern Göran Schildts (1917–2009) arkiv som SLS publicerade i april.

Största delen av fotografierna är tagna under Schildts resor med segelbåten Daphne under 1940–1960-talen. Med Daphne seglade Schildt bland annat i Medelhavet, längs Nilen och uppför floden Seine. Resorna finns skildrade i ett flertal av Schildts omtyckta böcker, bland annat storsäljaren *Önskeresan* (1949) som beskriver Daphnes första seglats mot Medelhavet och Italien.

– Göran Schildt var en skicklig fotograf som i sina bilder fångade Medelhavsvärlden, livet ombord och sina resekompanjoner, berättar arkivarie Sanna Jylhä på SLS.

Bland fotografierna finns många varma porträtt av vänner och bekanta, flera av dem kända namn. Bland annat Alvar Aalto, Georg Henrik von Wright, Maire Gullichsen, Benedict Zilliacus och Vivica Bandler gästade Daphne i tur och ordning.

Göran Schildt beskrev sina resor inte bara i bokform, utan han sålde även reseskildringar till finländska och svenska tidningar.

– Han var något av en tidig resebloggare som lyckades göra resandet till sitt yrke, säger Jylhä. Schildts berättelser och bilder andas äventyr och glädje, så det är inte konstigt att de alltid har inspirerat läsare.

Roberto och Luisa Sambonet tillsammans med Göran Schildt och Mona Morales-Schildt på Daphne 1948, troligtvis utanför Rapallo i Italien. SLS/Göran Schildts arkiv. Fotograf okänd.

Fotografierna finns tillgängliga på sls.finna.fi. De får användas fritt så länge upphovsman och källa anges.

Göran Schildts arkiv innehåller förutom den stora fotosamlingen bland annat hans korrespondens, manuskript och loggböcker. Materialet förvaras i SLS arkiv. ●

Martina Hannula (t.v.), Hilda Forss och Lina Metsämäki.
Foto: Sandra Hannula, privat, Lina Metsämäki.

Pro gradu-pris till avhandlingar om skolor, digital kultur och amning

I maj belönade SLS tre svenskspråkiga pro gradu-avhandlingar skrivna vid finländska universitet. Lars och Bojen Huldéns pro gradu-pris i språkvetenskap tilldelades PM Martina Hannula vid Helsingfors universitet för avhandlingen *"Tillsammans är vi starkare än ensamma". En kvalitativ studie om gränsöverskridande arbete i samlokaliserad skola*. Josua Mjöbergers pro gradu-pris i litteraturvetenskap gick till FM Hilda Forss vid Helsingfors universitet för avhandlingen *Lyrik i en digital mediekultur. Digitalisering och remediering i Cia Rinnes författarskap*. Ragna och Olav Ahlbäcks pro gradu-pris inom traditionsvetenskaperna tilldelades FM Lina Metsämäki vid Åbo Akademi för avhandlingen *"Man känner sig kanske ännu mer som en kvinna efter att man har fått amma två barn." Makt, materialitet och performativ kvinnlighet i intervjuer om offentlig amning*. Prissumman är 1000 euro per person.

PODDEN VETSKAP ÄR TILLBAKA I HÖST

Supporterkultur, arbete, skam, urbanisering, fest ... Det är några av de ämnen som tas upp i de nya avsnitten av podcasten *Vetskap*, där forskare diskuterar aktuella ämnen utifrån sin forskning. Coronapandemin stoppade inte inspelningarna av de sammanlagt nio nya avsnitten – poddteamet blev bara tvunget att tänka lite kreativt och fixa distansinspelningar.

Även denna gång leder journalisten Hanna Nordenswan samtalen, och serien produceras i samarbete med *Hufvudstadsbladet*.

De nya avsnitten publiceras med start i september. Om du inte lyssnat på de tidigare avsnitten hittar du dem på sls.fi eller i din poddapp. ●

Läs våra böcker digitalt!

För dig som är intresserad av historia, litteratur, språk samt traditioner och folkkultur har vår digitala utgivning mycket att erbjuda. Nu finns en stor del av de runt 700 böcker SLS gett ut mellan 1886 och början av 2000-talet fritt tillgängliga i Nationalbibliotekets samlingar. Fler böcker kommer att göras tillgängliga senare i år. Gå till digi.kansalliskirjasto.fi och klicka på Samlingar > SLS publikationer.

Du kan också läsa nyare e-böcker och bekanta dig med olika webbutgåvor, till exempel av författaren Henry Parland, konstnären Albert Edelfelt och antropologen Hilma Granqvist, gratis på sls.fi! ●

Två vinnande bidrag i SLS idétävling

Vår öppna idétävling ger alla intresserade möjligheten att föreslå vad SLS ska samla in och publicera. I år gav tävlingen upphov till tolv idéer och två av dem förverkligas under nästa år. På förslag av Viveca Rabb och Anne Lehto på Vetenskapsbiblioteket Tritonia i Vasa kommer vi att digitalisera delar av pedagogen och historikern J. O. Ranckens arkiv. Arkivet, som tillhör Åbo Akademi, innehåller korrespondens och insamlat material om den svenska folkliga kulturen i Finland. Vi kommer också att lansera en webbplats med hushållsböcker från 1700-talet, på förslag av Märtha Norrback på SLS. Här samlas hushållsböcker med anknytning till Finland, hushållsböcker som getts ut i Sverige och en förteckning över recepthandskrifter i arkiv. ●

NYA DIGITALA REDSKAP GYNNAR BREVFORSKNINGEN

Digitaliserade korrespondenser och nya tekniska hjälpmedel för forskning i handskrivna källor stod på programmet när SLS höll seminarium den 6 mars. Under seminariet, som ordnades på Konstmuseet Sinebrychhoff i Helsingfors, firades två nya utgåvor: webbutgåvan Albert Edelfelts brev som kombinerar Edelfelts brev och konst, och antologin *Handel med konst* som är en språkvetenskaplig studie av konstsamlaren Paul Sinebrychoffs affärsbrev.

Webbutgåvans brev har transkriberats med hjälp av bland annat Transkribus, ett program som automatiskt kan lära sig känna igen och skriva ut handskrivna text. Daniela Piipponen och Beatrice Silén, två av författarna i *Handel med konst*, lyfte i sin tur fram bo-

ken som ett exempel på hur språkvetare kan utnyttja digitaliserat brevmaterial. Antologin tar fasta på hur språket i breven förändras, i detta fall svenskan kring sekelskiftet 1900 då större språkliga förändringar var i gång. I seminariet deltog också Rainer Knapas med ett föredrag om breven, konstnärerna och "la vie moderne" och Sani Kontula-Webb, som är kurator för utställningen "Albert Edelfelt och familjen Romanov" på Konstmuseet Sinebrychhoff. ●

Johan Pyy och Maria Vainio-Kurtakko från SLS presenterade Albert Edelfelts brev, ett mångårigt projekt där man digitaliserat och transkriberat över 1300 brev som konstnären skrev till sin mor Alexandra Edelfelt.

Mattias Pirholt. Foto: Olcay Yalcin.

Litteraturvetare och etnolog invalda i SLS vetenskapliga råd

Forskarna Mattias Pirholt och Fredrik Nilsson valdes till nya medlemmar av SLS vetenskapliga råd i samband med årsmötet den 6 april.

Mattias Pirholt är professor i litteraturvetenskap vid Södertörns högskola. Till hans expertområden hör bland annat tysk 1700-talslitteratur, modernism och modern svensk och finlandssvensk litteratur.

Fredrik Nilsson är professor i etnologi och arbetar för tillfället som biträdande professor i nordisk etnologi vid Åbo Akademi. Han har specialiserat sig på bland annat kulturanalyser av nationella identiteter, teknologiska innovationer samt politiska, religiösa och sociala rörelser.

SLS vetenskapliga råd är tillsammans med finansrådet sällskapets högsta beslutande organ. Vetenskapliga rådet beslutar om SLS verksamhet och utdelning, medan finansrådet styr sällskapets förmögenhetsförvaltning. ●

Fredrik Nilsson. Foto: Kennet Ruona.

Kerstin Söderholms författarskap ges ut digitalt

I mars 2019 utlystes en idétävling om vad SLS ska samla in, digitalisera och publicera härnäst. Valet föll på Kerstin Söderholms (1897–1943) författarskap, i kombination med ett förslag om en webbportal för utgåvor av finlandssvenska modernister och ett annat om att testa verktyg för handstilsigenkänning.

Kerstin Söderholm hörde till modernistgenerationen och var under sin livstid en uppskattad lyriker och litteraturkritiker, men är också känd för sin självutlämnande dagbok som utgavs postumt. I dag har Söderholm hamnat i skuggan av mer kända samtida författare som Edith Södergran, Henry Parland och Gunnar Björling.

Den nya digitala utgåvan kommer att omfatta Kerstin Söderholms dagbok i textkritisk utgåva och arkivmaterial som faksimil: dagböcker, brev och skönlitterära manuskript. Allt publiceras på webbplatsen Kerstin Söderholm (soderholm.sls.fi) från och med hösten 2021. Arkivmaterialet finns huvudsakligen i Åbo Akademis bibliotek (Kerstin Söderholms samling), och därtill finns också material i ett flertal arkiv i SLS samlingar. ●

Kerstin Söderholm. Årtal okänt.
Foto: Helander. SLS/Projektet Finlands svenska litteraturhistoria.

Max Engman vid Finska ministerstatssekreteriatets ingång i Leningrad på 1970-talet.

MAX ENGMAN

1 9 4 5 – 2 0 2 0

Max Engman, professor i historia, Svenska litteratursällskapets styrelsemedlem sedan 1980 och ordförande 2010–2013, avled i Helsingfors den 19 mars 2020.

Max ägnade sig åt europeiska studier över imperiers fall, men i Finland ägnade han sig åt att bygga upp SLS som ett vetenskapligt imperium. När han blev invald som den yngsta i styrelsen 1980 var allting helt annorlunda än i dag. Kansli och arkiv var utspridda på olika adresser, det fanns ingen förlags- eller forskningsverksamhet, och bara en handfull anställda. I styrelsen var de äldsta f.d. kejserliga undersåtar, födda på 1910-talet. Det moderna genombrottet i SLS inleddes med Max, då i underläge mot alla som betraktade den kritiska generationen från 1968 och det politiserade 1970-talet med en viss miss-tänksamhet.

Max var *understatement*-protesternas man. Han insisterade på sin akademiska grad som *fil.lic. (disp.)* – för att vara oberoende av alla konventioner och promotioner. Under studieåren hade han varit sekreterare och ordförande för studentföreningen *Historicus*, och också redaktör för föreningens skriftserie nr 1 1971, *Perspektiv på östra Finlands historia*. Nyckelordet är perspektiv, det saknade han aldrig.

Max första arbetsplats Riksarkivet var ett av hans universitet, ett annat var *Historisk Tidskrift för Finland*, som han från 1972 arbetade upp med stor framgång under 28 år. Det tredje var Åbo Akademi, där han var professor i allmän historia 1985–2011.

Max första funktionärspost i SLS styrelse var arkivariens 1980–1984. Men därefter byggde han framför allt upp två nya domäner: först historieforskningen via historiska nämnden, sedan förlaget genom ordförandeskapet i publikationsutskottet. Han stödde starkt SLS tidigare fotfäste i Sverige, Bokförlaget Atlantis, som utgav hans böcker och där han var styrelsemedlem.

”Max var en glad och god människa och en gedigen vetenskapsman, så långt från akademisk snobbism som man kan komma. Det fanns en glimt i ögonvrån som visade på en nyfikenhet på allt i tillvaron. Relationen mellan författare och förlag var friktionsfri. Vi träffades i Åbo, Helsingfors, Wien och Stockholm – alla viktiga punkter i hans forskning. I Sverige var Max en uppskattad författare och kollega. Det stora svenska fackbokspriset år 2016 säger en hel del om hans position.” – Så sant, detta som Kjell Peterson, grundare av Bokförlaget Atlantis, skrev till mig i ett brev i april.

Max var sin egen institution, ett stående forskningsprojekt, ett kontor för in- och utgående idéer, nya uppslag, fullt av travar med källmaterial. Som gränsmärken för hans vetenskapliga gärning står två monument, doktorsavhandlingen från 1983, *S:t Petersburg och Finland. Migration och influens 1703–1917* och hans sista stora verk *Språkfrågan. Finlandssvenskhetens uppkomst 1812–1922* från 2016. På motsvarande sätt blev han belönad av SLS, med först det Hallbergska priset 1984 och sist det Tollanderska 2017.

Max var en av dem i Finland som avväpnade krigsgenerationens professorer och upplöste det finsknationella paradigmet. Hans historia rörde sig över gränslinjer, språk eller ideologier. Ur källorna konkretiserade han de stora frågorna i de små människornas öden. Hans första bok, *Mannen i kolboxen. John Reed och Finland*, skriven tillsammans med Jerker A. Eriksson 1979, är en nyckel till alla senare verk: minutiöst källarbete, hisnande utblickar och drastiska historier. Finland, Ryssland, migration och minoriteter, imperiers uppgång och fall blev för Max levande fallstudier och metodexempel.

Medlemskapen i vetenskapliga samfund och akademier, vistelser ute i världen som gästprofessor eller arkivforskare, utmärkelser och pris följde Max i spåren. Otaliga kommittéer, arbetsgrupper, utskott och direktörer krävde sin tid, men han ställde alltid upp. Arbete, allvar och ansvarskänsla, men för oss som kände honom, också lysande stunder av glädje och vänskap.

Rainer Knapas
fil.lic., historiker, samtida

År 1873

Jacob Lassus eger Denna Bok.

GULDKORN UR ARKIVET

Sånger bakom galler

I straffängelset Kakola i Åbo skrev
Vöråbon Jacob Lassus en visbok
under åren 1873–1875.

Fånge nr 344 – Jacob Lassus – tog på sig straffet för ett mord som hans egen son hade begått. Visboken innehåller sångtexter som Lassus nedtecknat ur minnet. I boken hittas bland annat fångvisor, sjömansvisor, fosterländska sånger och även "Suparens visa", en omdiktad version av Runebergs hjältedikt "Soldatgossen". En avskrift av visboken har funnits i SLS samlingar redan sedan slutet av 1800-talet, men originalet har bevarats i visforskaren, SLS fältinsamlare Alfild Forslins kvarlåtenskap ända tills den 2019 donerades till SLS. En digitaliserad version av visboken finns också på sls.finna.fi.

Isabella Häger-Björkgren är arkivarie på SLS.

Den föränderliga kärleken

Föreställningar kring kärlek och sex utvecklas – både i samhället och hos individen. Svaren på SLS frågelista om relationer vittnar om en allt friare syn på kärlek, och flera personer berättar om hur ungdomens romantiska föreställningar övergått till en mer pragmatisk hållning.

Text: Lena Marander-Eklund & Lina Metsämäki

FRÅGELISTAN KÄRLEK, sex och relationer gjordes i samarbete mellan SLS och ämnet folkloristik vid Åbo Akademi, och distribuerades digitalt våren 2019. Frågelistan bestod av fem temaområden: kärlek, relationer, sex och intimitet, samboende och äktenskap samt graviditet och barn. De som svarade på frågelistan var födda från 1930-talet fram till mitten av 1990-talet, med tyngdpunkt på 1990-talet. Av de 48 som svarade var fem män, resten kvinnor. Hela Svenskfinland finns representerat i svaren.

Kärlek ger trygghet men är inget man talar om

I svaren framkommer att kärlek innebär trygghet, respekt, ömhet, tillit och att man blir sedd som den man är. Informanterna berättar att deras bild av kärlek har förändrats under åren – en romantisk bild har bytts ut mot beslutsamhet och små gester i vardagen. En del skriver om dåliga relationer som har lett till bitterhet. En kvinna skriver om emotionellt arbete, att kärlek är något man "gör" snarare än en känsla man

har. Varken kärlek eller sex har varit ett samtalsämne under de flesta informanternas barndom, oberoende av ålder. De äldre informanterna talar om tabu i sammanhanget, medan de yngre nämner att temat var för pinsamt att prata om. Däremot kan barndomshemmet ha varit kärleksfullt trots att ordet aldrig användes.

Relationer, sex och äktenskap

I svaren blir en föränderlighet i synen på sex och relationer tydlig och de äldre svararna talar om återhållsamhet och föräldraövervakning. En kvinna född på 1960-talet skriver:

Tyvärr var pappa stenhård med pojkvänner, inte före 18 år. Därför blev det problem när första killen gav mig uppmärksamhet. Trodde själv det var kärlek vid första ögonkastet och suktade så efter kärlek att jag började revoltera mot föräldrarna.

De unga skriver ganska odramatiskt om sex men påpekar att de upplever att bilden av sex i media blivit alltmer våldsam.

Många ser äktenskap som ett självklart mål och en trygghet i tillvaron. Andra ser ingen anledning till att gifta sig, men man vill gärna ha en tvåsam relation. Synen på vad äktenskap är varierar. Många skriver att äktenskap och samboskap inte nämnvärt skiljer sig åt utan att äktenskap enbart är en juridisk sak. Flera ser ändå äktenskap som någonting mer bindande än samboskap eftersom man har lovat att leva tillsammans resten av livet.

Synen på samboskap och relationer är varierande

De äldre svararna ser samboende som en omöjlighet för egen del, medan det är helt naturligt för dem att deras barn lever på det viset. En kvinna i kristen miljö skriver om hur de unga förmåddes vänta till äktenskapet med att ha sex. En ung kvinna som inte är nöjd med att vara singel skriver:

”Förändringen som har skett i samhället märks enligt informanterna i en ökad öppenhet kring att tala om kärlek och sex.”

Foto: Jouhti Toimi, Helsingfors stadsmuseum.

Det är svårt att hitta en partner, eftersom det numera finns för många alternativ till relationstyper – man vet inte om man anses som en one-night stand, knullkompis eller partner ...

Alla ser inte relationer som så viktiga. Det kan vara fråga om att personen inte har energi att sällskapa eller är nöjd med att leva ensam. När otrohet diskuteras säger en del informanter att de inte har erfarenheter av det, andra påpekar att det förekommit eller att det även ödelade en relation. Synen är nästan genomgående den att otrohet är någonting som har potential att förstöra en relation.

Många skriver att barn är berikande och viktigare än att vara gift. Men många unga framhåller samtidigt att barn inte är så viktiga i en relation. Förändringen som har skett i samhället märks enligt informanterna i en ökad öppenhet kring att tala om kärlek och sex, och att människor har blivit mer tillåtande för olika levnads-sätt. En ung kvinna skriver: "Jag upplever att det [är] mycket vanligare att tala öppet om att inte vilja ha barn, att inte vilja gifta sig och att ligga runt nu än förr". ●

Lena Marander-Eklund är biträdande professor i nordisk folkloristik vid Åbo Akademi. Lina Metsämäki är doktorand i nordisk folkloristik vid Åbo Akademi.

Foto: Karl Häkli, Helsingfors stadsmuseum.

Kim Strandberg

Varför tycker finskspråkiga finländare så olika om svenskan i vårt land?

FRÅGAN I RUBRIKEN ÄR CENTRAL i den kommande antologin *Ur majoritetens perspektiv. Opinionen om det svenska i Finland (SLS)* som jag redigerat tillsammans med Staffan Himmelroos vid Helsingfors universitet. På 2000-talet har en ny våg av spänningar mellan språkgrupperna i Finland varit synlig. Det kan dels bero på att de lättillgängliga åsiktsforum som internet och sociala medier erbjuder gett mer utrymme för dessa åsikter, dels på de framgångar som Sannfinländarna, ett parti som öppet kritiserat svenskans ställning, har haft i de tre senaste riksdagsvalen. Tillsammans med tio andra finländska forskare har vi undersökt vilka åsikter finskspråkiga har om svenskan och vad de kan tänkas bero på. Det huvudsakliga materialet utgörs av två enkäter som samlats in bland finskspråkiga finländare 2014.

Vilka svar kan vi då bidra med om språkklimatet och dess orsaker? Även om bilden i medierna kanske givit sken av att opinionen är väldigt kritisk mot svenskan just nu, ger våra forskningsresultat ändå på sätt och vis lugnande besked. På ett principiellt plan är attityderna till svenskan positiva. Exempelvis anser en klar majoritet att det svenska språket är en väsentlig del av vårt samhälle och att det vore synd om det svenska språket och kulturen försvann från vårt land. Dessutom utgör språket en relativt oviktig politisk skiljelinje för de finskspråkiga. Det finns dock vissa orosmoln. En del tecken tyder på att attityderna blivit mer negativa under de senaste årtiondena, samtidigt som de flesta finskspråkiga tycker att studier i svenska borde vara frivilliga.

Varför är då en önskan om frivillig svenskundervisning så problematisk? När vi ställer frågan om vad som förklarar åsikter om svenskan bäst, visar våra analyser att den enskilt viktigaste förklaringen är de egna kunskaperna i svenska. Den är alltså starkare än förklaringar som har att göra med sociala kontakter mellan språkgrupperna och olika personliga drag hos respondenterna. Ju bättre man är på svenska desto positivare inställd är man till det svenska språket och svenskan i Finland i allmänhet. Det paradoxala ligger i hur man kan förbättra kunskaperna i svenska när den obligatoriska undervisningen har ett så starkt motstånd hos finskspråkiga. Frivillig undervisning kan vara ett alternativ, men samtidigt visar vår studie att viljan att lära sig svenska på frivillig väg är begränsad, särskilt hos män. Möjligtvis är detta en snudd på olöslig fråga, men vår bok bidrar med nya förklaringar och synsätt som kan hjälpa oss förstå förhållandet mellan Finlands nationalspråk. ●

”Ju bättre man är på svenska desto positivare inställd är man till det svenska språket.”

Kim Strandberg är professor i statskunskap, särskilt politisk kommunikation, vid Åbo Akademi i Vasa. Foto: privat. *Ur majoritetens perspektiv. Opinionen om det svenska i Finland* (red. Staffan Himmelroos & Kim Strandberg) utkommer i augusti.

Kenneth Nordman (t.v.) och Mats Granfors öser ur rika källor av traditionell österbottensk folkmusik när de skriver sina låtar. Foto: Tom Hoxell.

Två spelmän vill få oss att tråda tiljorna igen

Kenneth Nordman och Mats Granfors satte sig ner och började skriva nya låtar utifrån gammal österbottnisk folkmusiktradition och kompletterade verket med historier från förr. Det resulterade i tjugo låtar och en skiva, I fäälän, som de gav ut tillsammans med SLS i fjol – ett samarbete som gett mersmak.

Text: Karin Dahlström

EFTER EN DEL MIXTRANDE med videokommunikationstjänsten dyker först **Mats Granfors** och sedan **Kenneth Nordman** upp på min datorskärm. Själv befinner jag mig i Stockholm, evigt tacksam för tekniken som tillåter mig, en österbottning i exil, att träffa dessa två musiker i samma virtuella rum.

Efter att ha gjort de nödvändiga ljudjusteringarna förflyttar vi oss in i den traditionella, österbottniska spelmansmusikvärlden där Granfors och Nordman har gjort sig hemmastadda sedan barnsben. De hade båda varsin morfar som spelade fiol och som visade dem vägen till folkmusiken.

De är båda sydösterbottningar, Granfors från Närpes och Nordman från Tjock, men bor i dag i Kvevlax respektive Kristinestad. De blev bekanta med varandra på spelmansstämor på 1980-talet och i början av 1990-talet gick de på samma musikutbildning.

– På Lappfjärds folkhögskola spelade vi mycket ihop, berättar Nordman. Men då var det mest jazz och pop och sånt. Vi har också haft olika bandkonstellationer där vi båda har varit med.

I dag är de båda lärare i musik, Granfors på Yrkeshögskolan Novia i Jakobstad och Nordman på Lappfjärds folkhögskola. Ingen av dem ägnar sig professionellt åt folkmusiken, utan tyngdpunkten i deras arbete ligger snarare på områden som populärmusik, musikproduktion, arrangemang och låtskriveri.

– Folkmusiken och fiolen är en hobby, säger Granfors.

Började skriva låtar

För fyra år sedan lade Mats Granfors och Kenneth Nordman in en högre växel i sitt samarbete och började ägna sig åt folkmusiken på allvar.

– Det var när jag var och hälsade på Mats och hade med mig fiolen som vi började provspela lite. Det ledde till att vi skrev en låt. Efter cirka ett halvt år hade vi en liknande session och skrev en låt till. När vi hade tre–fyra låtar började vi fundera på att göra en skiva, säger Nordman.

Det var SLS årliga utlysning av skivsamarbete som motiverade dem att fullfölja sitt låtskrivarprojekt. Det tog ganska exakt ett år och skrivandet resulterade i

I januari uppträdde Kenneth Nordman och Mats Granfors på den årliga Folklandia-kryssningen, där över tusen artister bjöd på folkmusik och dans i 22 timmar. Foto: Tor-Erik Åkerman.

”När vi spelat live så har vi blandat musiken med att berätta historier om folkloristik runt låtarna. Det finns många intressanta historier att berätta.”

tjugo spelmanslåtar; menuetter varvade med polskor, schottisar, brudmarscher och valser. Varje låt har fått fantasieggande namn som Pellhaaldarin, Kalvdansin, Voimarin och Kattpiskarpolka.

– Att skriva låtarna var lätt, men att hitta ett bra namn på dem var betydligt svårare, säger Nordman.

Granfors berättar:

– Vi hade skrivit sydösterbottnisk traditionsmusik och då var det ganska lämpligt att ge låtarna namn på dialekt. De beskriver olika fenomen som man talade om förr, till exempel brännsgåbbin.

Deras syfte med skivan är att lyfta fram de gamla traditionerna. De berättar att det blir allt färre spelmanslag i Österbotten som spelar den gamla traditionsmusiken, de går mer och mer över till modernare dansmusik. Det är inte heller särskilt vanligt längre med endast två spelmän som spelar fiol tillsammans.

– Vi har tänkt att hela skivan ska vara en spegling av hur det har sett ut historiskt inom spelmanstraditionerna i Österbotten, säger Nordman. Det är inte meningen att man ska höra någon skillnad mellan våra nyskrivna låtar och den gamla traditionsmusiken.

Historier från förr

Kenneth Nordman och Mats Granfors hann med några uppträdanden innan coronapandemin satte stopp för de tillställningar de var inbokade på.

– När vi spelat live så har vi blandat musiken med att berätta historier om folkloristik runt låtarna. Det finns många intressanta historier att berätta, säger Granfors.

– Det finns en hel del dokumenterat och vi har läst sånt som vi har kommit över, säger Nordman och berättar:

– En del av traditionerna härstammar från ritualerna kring bröllop. Bröllopet varade ofta i tre dagar och vid varje specifikt tillfälle, som till exempel när måltiden bars in, så skulle det spelas särskilda låtar. Det fanns också oppsitor, danskvällar där ungdomarna samlades en lördagskväll och nästan uteslutande dansade menuetter. Det här var under en tid när menuetterna

var nästan utdöda i resten av Svenskfinland och i Sverige också för den delen. Menuettraditionen i Österbotten har varit unik.

Fortsättning följer

Debutskivan *I fäälän* har gett mersmak.

– Det blir säkert fler låtar, det är nästan oundvikligt, säger Kenneth Nordman.

– Just nu gräver vi i traditionella låtar från Kristinestad till Malax, hakar Mats Granfors på.

De har bland annat sökt fram gamla nedtecknade låtar i SLS arkiv.

– Vi plockar fram de låtar som vi tycker förtjänar att spelas och arrangerar upp dem med lite andra stämmor, säger Nordman och berättar att ytterligare en musiker har anslutit sig till gruppen: **Tom Forsman** med sin gitarr.

– Man spelar på ett annat sätt när ett nytt instrument kommer till.

– Vi har inga konkreta planer nu på att göra en skiva till, men man vet aldrig vad vi hittar på, säger Granfors.

Om det blir en skiva till vill de göra den lite annorlunda.

– Musiken var ju så färsk när vi spelade in låtarna till den här skivan. Om vi gör en skiva till vill vi ha låtarna färdiga och faktiskt spela dem live ett antal gånger så att de sätter sig. Det kan hända ibland att man går in och ändrar ett par tre toner efter att ha spelat den några gånger, avslutar Nordman. ●

Strömma folkmusik från förr

SLS/Finlands svenska folkmusik-institut har hittills gett ut 42 skivor i samarbete med artister och musiker i Svenskfinland. Samtidigt som nya skivor ges ut pågår arbetet med att digitalisera och stegvis publicera den äldre utgivningen på strömningstjänster för musik, bland annat Spotify.

I april i år släpptes *Sven Runar Wiik och hans spelmanskamrater* (1980) och *Låtar efter Istas-Matt, Jockasin och andra* med Helsingby spelmän (1981). De är de två första i skivserien Folkmusik från Finlands svenskbygder och har tidigare utkommit på lp och kassett.

Tid öppnar nya portar till barn- litteraturen

Hurdana skildringar av tid finns det i finlandssvensk barn- och ungdomslitteratur? Det här vill tre forskare vid Åbo Akademi ta reda på i ett stort SLS-finansierat projekt, som samtidigt ska stärka barnlitteraturforskningen.

Text: Michaela von Kügelgen

Litteraturvetaren Mia Österlund är projektledare för det tvärvetenskapliga projektet *Konkurrerande tidsordningar i barn- och ungdomslitteratur*, där forskare undersöker tidshandtering och tidsnormer i barnböcker. Foto: Mikael Piippo/Nyhetsbyrån SPT.

Ett urval av titlar som projektet undersöker. Foto: Mikael Piippo/Nyhetsbyrån SPT.

HUR GESTALTAS TID I BARNBÖCKER? Den här frågeställningen undersöks i det fyraåriga tvärvetenskapliga projektet *Konkurrerande tidsordningar i barn- och ungdomslitteratur* som leds av docent **Mia Österlund** vid Åbo Akademi.

– Den finlandssvenska barnboksutgivningen är förvånansvärt stark och internationellt erkänd. Men det är väldigt länge sedan barnlitteraturforskning på svenska i Finland har fått ett så här stort stöd, säger Österlund.

I projektet ligger fokus på 2000-talets utgivning av finlandssvenska barnböcker.

Men varför har man valt att forska om just tid?

– Vi sökte en bred och dynamisk ingång till temat så vi granskade hur barnlitteratur undersökts tidigare. Det har varit väldigt mycket fokus på rum och plats, men tid blev vår ingång, då tidshantering och tidsnormer är minst lika aktuella, berättar Österlund.

Hon påpekar att tid är något som alla kan relatera till. Teorier om tid handlar också om demokrati, till exempel den tyska sociologen **Hartmut Rosa** säger att demokrati tar tid – ett inkluderande samhälle uppstår inte plötsligt.

– Hur tid gestaltas i barnlitteraturen kan vara ett redskap i arbete kring demokrati- och normfrågor, man kan visa på samhällsnyttan ovanligt tydligt, säger Österlund.

Finns flera teorier om tid

Arbetsgruppen, som utöver Österlund består av **Pia Ahlbäck** och **Ann-Charlotte Palmgren**, bygger sin forskning bland annat på Rosas teori om modernitet. Varför ser samhället ut som det gör i dag? Hur handskas vi med tid? Hur uppfattar vi tid?

– Vi vill ifrågasätta rådande uppfattningar om tidshantering, säger Österlund.

Hon förklarar att projektnamnet konkurrerande tidsordningar delvis pekar på alternativa sätt att leva sitt liv.

– Det vimlar av teorier om vad tid är och hur det här gestaltas i litteraturen. Kan man förhålla sig till tiden på olika sätt?

"Hur tid gestaltas i barnlitteraturen kan vara ett redskap i arbete kring demokrati- och normfrågor."

Som ett exempel nämner Österlund **Camilla Mickwitz** böcker om Jason där mamman har bråttom till jobbet och Jason nästan flyger genom luften för att hinna med.

Österlund nämner också begreppet krononormativitet som myntats av **Elisabeth Freeman** och handlar om att det finns vissa tidsnormer för i vilken ordning man ska leva sitt liv.

– Det finns en del tendenser när man rubbar på normerna. Barn som betar sig som farbröder, äldre damer som betar sig som tonåringar. Men hur ser det ut i barnboken. Rubbar man på normerna?

Sprider forskning

Men vad innebär det helt konkret att utforska tid i barnböcker? Som ett exempel nämner Österlund **Jenny Lucanders** bilderböcker. Till exempel *Dröm om drakar* handlar om en mamma som inte riktigt har tid för sitt barn.

– Hon jobbar mot Kina så det går aldrig att stänga av jobbet. Genom bilderböckerna visar jag hur olika gestaltningar av tid samspelar, förklarar Österlund.

Främst uppskattar Österlund möjligheten att ostört få fördjupa sig i barnlitteraturen.

– En väsentlig effekt av projektet är att säkra, stärka och befästa barnlitteraturforskningen på svenska i Finland.

Österlund påpekar att det pågår en ständig kamp om resurser inom det akademiska fältet. Tidigare pratade man om att forskning kring barn- och ungdomslitteratur var marginaliserad. Nu är den inte längre det, men den är ändå ständigt hotad.

– Jag har en helt vanlig tjänst och om jag försvinner från Åbo Akademi riskerar hela barnlitteraturforskningen försvinna.

Projektet omfattar flera doktorander och Österlund jobbar också mycket med att utbilda lärare, bibliotekspersonal och författare.

– Vår forskning sprids utanför det akademiska fältet.

Gästforskare från Sverige

Pia Ahlbäck som är expert på ekokritik kopplar sin forskning till klimat- och miljöfrågor via **Annika Luthers** bok *De hemlösas stad* där miljökrisen lägger Helsingfors under vatten.

– Det är bara få spillror av finlandssvenskar och asiater som bebor Helsingfors. Hur gestaltas tiden här?

Ann-Charlotte Palmgren är genusvetare och etnolog och kommer också att ordna workshops med ungdomar.

– Det ska bli väldigt spännande att se vilka tankar unga har om tid.

En av styrkorna i det fyraåriga projektet är att alla tre forskare har samarbetat under en längre tid.

– Vi tänker tillsammans och utvecklar idéerna tillsammans, säger Österlund.

Våren 2021 kommer **Elina Druker**, professor i barnlitteratur vid Stockholms universitet, att vara gästforskare i projektet.

– Vi är jättegglade för det i och med att Stockholm har varit centrum för barnlitteraturforskning i Norden sedan femtio år tillbaka, säger Österlund.

I augusti 2019 ordnades också en konferens i Stockholm, med Åbo Akademi som medarrangör, som samlade 500 forskare från alla världsdelar i samband med att International Research Society for Children's Literature (IRSL) firade 50-årsjubileum.

– Att barnlitteraturforskningen vid Åbo Akademi är en självklar aktör i internationella sammanhang sprider också våra forskningsresultat kring tid i barnlitteraturen, säger Österlund. ●

Alla helsingforsare ”praattaa” inte lika

Den talade svenskan i Helsingfors låter sig inte beskrivas som en enhetlig varietet med distinkta språkliga särdrag. Språkvetaren Sarah Wikner ser den som en samling individuella sociala stilar. Hennes doktorsavhandling får Statsrådet Mauritz Hallbergs pris för bästa vetenskapliga verk 2020.

Text: Peik Henrichson

SARAH WIKNERS AVHANDLING ställer flera intressanta frågor om den talade svenskan i Helsingfors på 2010-talet. Hon har utrett hur helsingforsarna själva uppfattar sitt tal-språk, och sedan jämfört uppfattningarna med det faktiska språkbruket.

Wikner har intervjuat fyrtio personer som är födda, uppvuxna och bosatta i Helsingfors. Informanterna fick först berätta om sig själva och sin bakgrund, och sedan om hur de uppfattade sitt eget språk.

– Jag märkte att många helsingforsare hade svårt att lyfta fram typiska helsingforsiska språkdrag, säger Wikner. Det egna språket uppfattades ofta som mycket standardnära.

Det som ändå lyftes fram av nästan alla informanter var användningen av finska ord och uttryck, som uppfattades som väldigt vanligt i Helsingfors.

Kööppa potaattis

Trots att man inte kan beskriva den talade svenskan i Helsingfors som en enhetlig varietet genom att peka ut specifika särdrag i den, finns det ändå språkdrag som mycket starkt kopplas ihop med Helsingfors – eller

med vissa människor som i sin tur kopplas ihop med Helsingfors. Det är konsonant- och vokalförlängning vid finalt r-bortfall. Med konsonantförlängning avses egenheten att säga exempelvis *kööppa potaattis* med långt p- och t-ljud. Vokalförlängning vid r-bortfall förekommer i verbens presensformer, som i *kommää*, eller i substantivens pluralformer som i *butikää* eller *böckää*. De här dragen förknippas undantagslöst med Helsingfors, men också med varierande sociala betydelser. De kan exempelvis associeras med klass, ett yrke, vissa stadsdelar, särskilda egenskaper eller beteenden. Men det handlar alltså om uppfattningar och det faktiska språkbruket kan inte kopplas till olika sociala kategorier på ett entydigt sätt.

Wikner tror att det mer handlar om att helsingforsarna själva väljer att använda sig av vissa särdrag för att markera något.

– Det kan handla om att skapa en egen identitet, en gruppstillhörighet eller en social stil. Man väljer vem man vill vara, och kan markera det genom att använda vissa språkdrag eller inte.

Sarah Wikner har i sin avhandling använt sig av ett folkdialektologiskt perspektiv, vilket betyder att hon

AFFÄRSMANNEN SOM STÖDDE VETENSKAPEN

Det pris som i år tilldelas språkvetaren Sarah Wikner inrättades redan 1919, ett år som i SLS historia ibland har kallats "donationernas år". Den 16 maj 1919 gjorde statsrådet Mauritz Hallberg (1851–1924) en stor donation för ett pris som enligt gåvobrevet ska ges "för vetenskapligt arbete, i original utgivet i Finland på svenska språket, eller, om tillgångarna det medger, för flera sådana arbeten". Prisutdelningen skulle enligt Hallbergs önskemål alltid äga rum den 16 maj för att "hugfästa minnet av den 16 maj 1918", då den vita armén höll sin segerparad i Helsingfors efter inbördeskriget.

Priset delades ut första gången 1920 och tillföll Gunnar Castrén. Under prisets 100-åriga historia har det tillfallit en lång rad forskare som gjort stora insatser för forskning och samhälle, däribland 1935 års pristagare Ragnar Granit, som fick Nobelpriset i medicin 1967.

Det fondkapital på 750 000 mark (cirka 320 000 euro) som Hallberg donerade 1919 har i dag vuxit till cirka 2 miljoner euro.

”Nu har man ändå börjat inse att även folkliga uppfattningar kan ge språkvetarna nya synsätt.”

intresserar sig för hur människor som inte själva är språkvetare uppfattar språklig variation och språkliga särdrag. Intresset för hur lekmän uppfattar språket är en ny infallsvinkel bland språkvetare som forskar i finlandssvenskan.

– Det här perspektivet har forskarna på den finska sidan redan en tid använt sig av, men traditionellt har lekmännens uppfattningar om språket inte ansetts vara lika värdefulla som språkvetarnas, säger Wikner. Nu har man ändå börjat inse att även folkliga uppfattningar kan ge språkvetarna nya synsätt.

Risken med förutfattade meningar

Sociolingvistiken som forskningsfält utforskar språk ur ett socialt perspektiv. Man undersöker till exempel huruvida språklig variation kan kopplas till olika sociala faktorer, som ålder eller identitet, och vilka attityder människor har till olika sätt att tala. I Sarah Wikners undersökning framgår att vissa språkliga drag kan associeras med märkeskläder, Hanken eller en uppfattad arrogans. Men samtidigt ansåg flera informanter själva att sådana föreställningar är rätt stereotypa.

– Även om dessa uppfattningar fanns hos en del informanter kan man inte utifrån dem dra slutsatsen att de som studerar på Hanken verkligen talar på ett visst sätt, säger Wikner. Och givetvis inte heller sluta sig till var någon studerar utifrån hur hen talar.

Sarah Wikners avhandling belyser också hur vissa språkdrag kan betyda olika saker för olika människor och associeras med olika sociala egenskaper.

– Ett visst uttal kan betyda en sak för talaren, men något helt annat för lyssnaren. Därför ska man vara försiktig med att dela in människor i sociala kategorier utifrån hur de talar. ●

Mauritz Hallberg var född i Stockholm, men flyttade redan i barnåren med sina föräldrar till Helsingfors där han gjorde en betydande karriär inom näringslivet. Han grundade 1877 tillsammans med sin svåger, kommerserådet Hjalmar Schildt, handels- och fabriksfirman Schildt & Hallberg. Bolaget köpte 1885 linolje- och senare färgfabriken i Dickursby (i dag Tikkurila Oy).

Hallberg hann under sitt liv vara direktionsmedlem i ett trettiotal aktiebolag, ordförande i Finska handelsdelegationens centralutskott och medlem av Helsingfors handelskammare samt av skiljenämnden för handel, industri och sjöfart. Han var också aktiv inom politiken och anlätades av regeringen bland annat i kommittén för framtida järnvägars byggnadssätt.

Hallberg var ledamot i Helsingfors stadsfullmäktige i femton år. Han representerade borgarståndet i landdagen 1882 och mellan 1888 och 1906. Han intog även en plats i enkammarlanddagen 1910 som representant för Svenska folkpartiet.

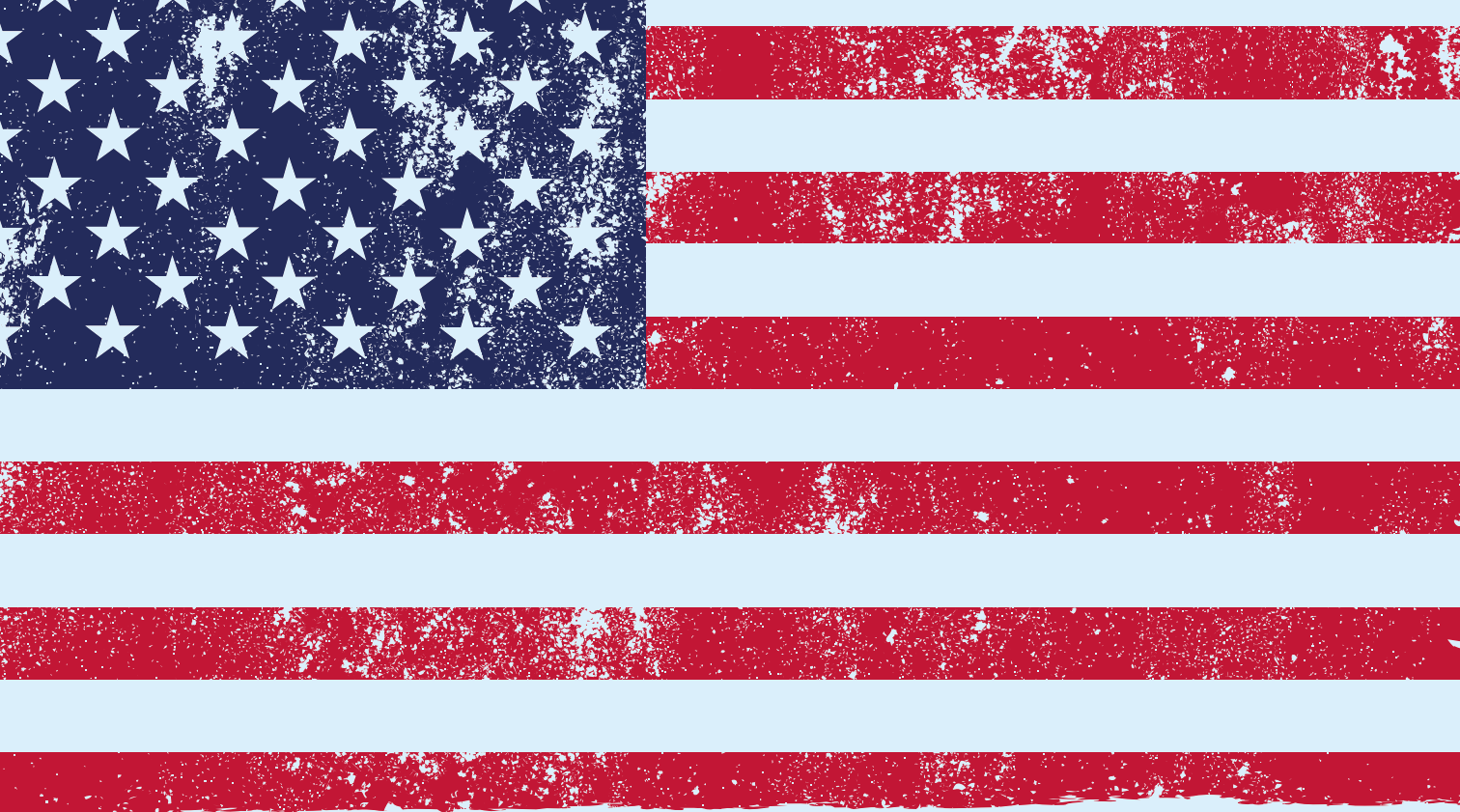
Hallbergs intresse för konst och vetenskap var omfattande. Han var bland annat ordförande i Konstflitföreningen i Finland och medlem i delegationen för Antellska samlingarna samt styrelseledamot i Herman Renlunds stiftelse för Finlands praktisk-geologiska undersökning.

Hallbergs stora intresse var numismatik och medaljkonst. Han stiftade Numismatiska föreningen i Finland 1914 och var dess första ordförande. Hallbergs myntsamling finns i dag på Österbottens museum.

För sina samhälleliga insatser belönades Hallberg 1908 med statsråds titel och 1923 promoverades han till filosofie hedersdoktor vid Helsingfors universitet.

Fortfarande kan man under SLS årshögtider skönja Mauritz Hallbergs ande. På Runebergsdagen 1921 togs ett initiativ som skulle prägla årsfesterna för all framtid. En anonym person hade betalat in 20 000 mark för att i framtiden ”ge årshögtiderna en solennare inramning”. Avkastningen kunde användas för att bekosta ett unikt musikprogram med specialkomponerad musik, och för att ta i bruk särskilda diplom och medaljer för pristagarna. Donatorn visade sig även den gången vara Mauritz Hallberg.

Donationen och tanken med Årshögtidsfonden preciserades i testamentet som Hallberg upprättade tillsammans med hustrun Anna Hallberg (född Schildt). En femtondel av makarnas tillgångar tillföll fonden för präglning av guld- och silvermedaljer till prisbelönta författare. Även den världskända förebilden nämndes i testamentet: ”Dessa medaljer borde ungefär motsvara Svenska Akademiens belöningsmedaljer”.

AMERIKAFARARNA HJÄLPTE VARANDRA I NÖDEN

Drömmen om ekonomisk framgång fick många sydösterbottningar att utvandra till Amerika före den stora depressionen på 1930-talet. En del ville också lämna Finland av politiska skäl. Ann-Marie Ivars har samlat ett urval berättelser från dessa utvandrare i ett unikt verk, Amerikaminnen, som SLS ger ut i september.

Text: Peik Henrichson

AV NÅGON ORSAK verkar utvandringen framför allt från Närpes ha varit speciellt intensiv i slutet av 1800-talet och början av 1900-talet. Det har **Ann-Marie Ivars**, professor emerita i nordiska språk vid Helsingfors universitet, fått erfara på ett djupt personligt plan. Redan under uppväxtåren i Finby, Närpes, var emigranthistorierna ständigt närvarande i vardagen.

– I snart sagt varje granngård fanns någon som utvandrat. Dessutom hade mina egna farföräldrar vistats i Amerika i slutet av 1800-talet, men återvänt till Närpes år 1900, berättar Ivars.

– I Närpes kunde man tidvis skönja en genuin Amerikafeber. Det var som om alla ville ut och prova sina vingar.

I bakgrunden fanns främst ekonomiska motiv. Österbottningarna blev allt fler och de små hemgårdarna, hemmanen, skuldsattes ofta när syskonen löstes ut av den tillträdande bonden.

– Därför var det ofta bönder eller bondsöner som gav sig i väg på arbetsvandring till Amerika, medan de obesuttna eller jordlösa oftare blev kvar där som invandrare, säger Ivars.

Både för bondsöner och för obesuttna framstod i alla fall utsikterna att bli självägande bonde som ett allt mer onåbart mål.

Amerikaexpeditionen 1971

Boken *Amerikaminnen* återger berättelser från tretio av dessa Amerikafarare. En del av materialet är hämtat från intervjuer som Ann-Marie Ivars gjorde i sina egna hemtrakter i Sydösterbotten 1967–1980, då i form av dialektintervjuer för Folkmålskommissionen. Dessutom gjorde Ivars intervjuer på andra sidan Atlanten under den så kallade Amerikaexpeditionen 1971, tillsammans med professorn och språkvetaren **Lars Huldén**, etnologen **Ragna Ahlbäck** och språkvetaren **Mikael Reuter**.

– Det som förvånade oss mest under vår egen inspelningsresa till USA och Kanada var att våra informanter talade en såpass utjämnad svenska, berättar Ann-Marie Ivars. Vi hade förväntat oss att de som utvandrade i början av 1900-talet skulle tala mer gammaldags dialekter, men vi märkte snart att vi hemma i Österbotten kunde höra lika gammaldags språk som i USA och Kanada.

Lars Huldén och Ann-Marie Ivars gick i alla fall in för att tala dialekt med sina informanter, som i samhällen med invandrare av olika ursprung för det mesta hade övergått till en mer utslätad svenska.

– Vi märkte att våra informanter hade börjat tala en amerikafinlandssvenska där lokala särdrag hade bytts ut mot standardsvenska och engelska ord och uttryck lånats in.

Ann-Marie Ivars gjorde också en annan intressant iakttagelse när hon jämförde intervjuerna. Det visade

”Återvandrarerna var kända som goda berättare. De var vana vid att berätta om sitt livs stora äventyr på ett sätt som fängslade åhöraren, medan invandrarna så småningom hade börjat betrakta sina erfarenheter mer vardagligt.”

Sebbas Bar på Main Street i Dollar Bay, Michigan 1971. Här bodde många invandrare från Sydösterbotten. Foto: Ann-Marie Ivars och Mikael Reuter. SLS/Amerikaexpeditionen 1971.

Ann-Marie Ivars återger i sin kommande bok *Amerikaminnen* emigranters självupplevda berättelser, de finns sällan eller aldrig i historieböcker som handlar om emigrationen. Foto: Karl Vilhjálmsen, Katternötidningen.

sig att återvandrarerna skildrade sina erfarenheter mer sammanhängande och medryckande än de som hade blivit kvar som invandrare i Amerika.

– Återvandrarerna var kända som goda berättare. De var vana vid att berätta om sitt livs stora äventyr på ett sätt som fängslade åhöraren, medan invandrarna så småningom hade börjat betrakta sina erfarenheter mer vardagligt, säger Ivars. Återvandrarerna hade dessutom det svenska ordet i sin makt, medan invandrarna hade förlorat mer eller mindre av sitt svenska modersmål och blandat upp det med engelska.

Solidariteten som en röd tråd

Livet i Amerika präglades av hårt arbete till exempel i gruvor och skogar eller på tunnelbane- och brobyggen i New York. Speciellt under ekonomiskt svåra tider gällde det att söka sig till de delar av USA och Kanada där det över huvud taget fanns jobb att få.

– Nästan alla invandrare vittnar om att man fick jobba betydligt hårdare i Amerika än i Finland, säger Ann-Marie Ivars. Alla klarade inte av det och en del gick under, exempelvis på grund av dryckenskap.

– Solidariteten, viljan att hjälpa varandra i svåra tider, löper som en röd tråd genom berättelserna. De som hade något att dela med sig av, de delade med sig

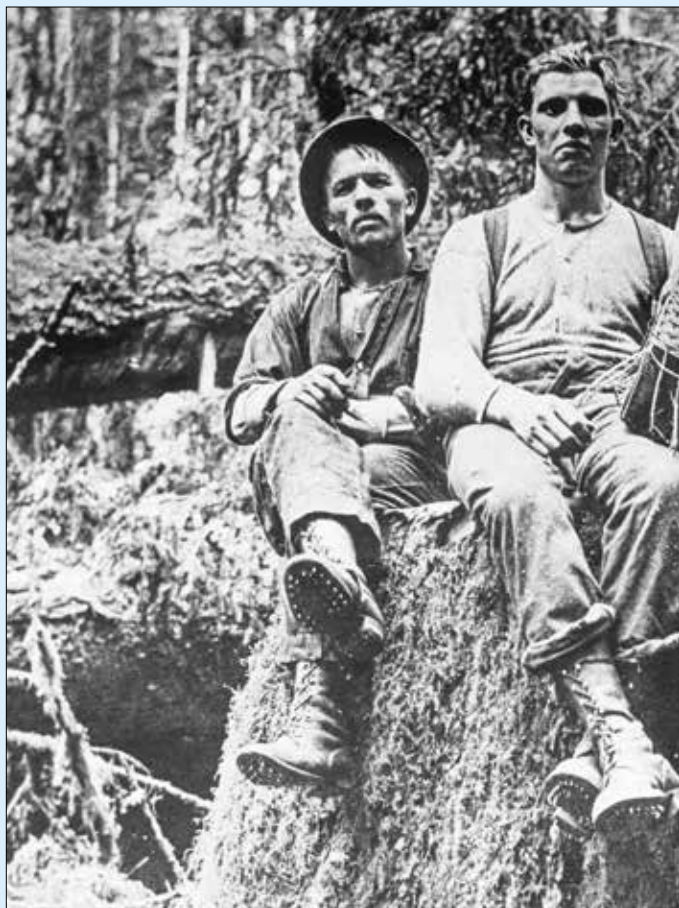
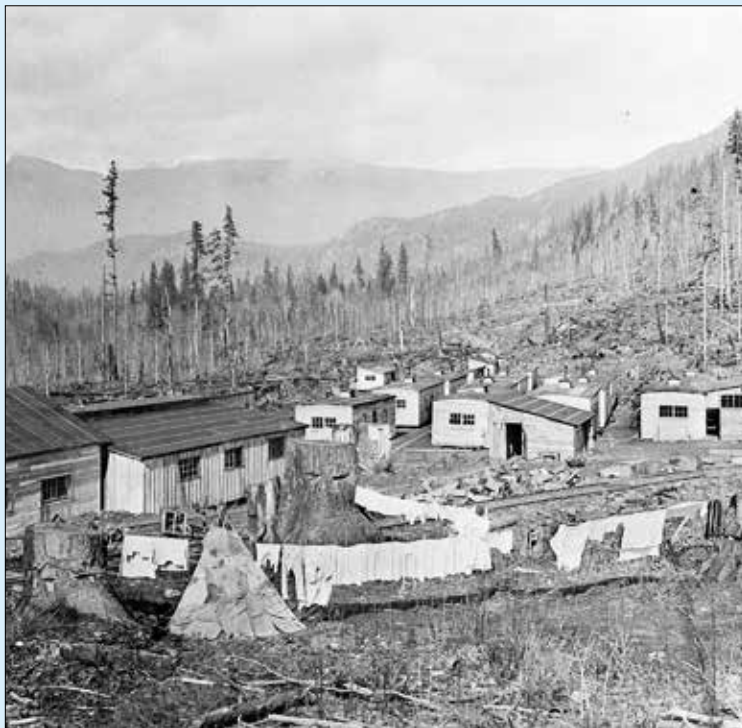
till sämre lottade. De som hade jobb försökte ordna arbete åt närliggande arbetslösa. De som ville återvända kunde låna pengar till hemresan av någon hjälpsam landsman.

Under den stora depressionen blev många män arbetslösa, medan unga kvinnor lättare kunde hitta jobb som hembiträden i välbärgade amerikanska familjer.

– I sådana fall fick kvinnliga hembiträden ibland överbliven mat från de amerikanska hemmen, mat som de sedan kunde ta med sig till ungarlarna i emigrantföreningar och -församlingar såsom i Harlem i New York.

Varierande rutter

I Ann-Marie Ivars bok *Amerikaminnen* skildras också de olika resrutter som var tillgängliga för Amerikafararna. När järnvägen kom 1912 kunde man ta sig med tåg ända från Närpes till Hangö, där man med Finska Ångfartygs Aktiebolagets Urania eller Astraea

fortsatte till Hull i England. Sedan gick resan vanligen vidare från Liverpool med Atlantångare till Ellis Island i New York, eller till Halifax i Kanada.

– Efter att USA kvoterade invandringen på 1920-talet började allt fler Amerikafarare landstiga i Kanada för att därifrån försöka ta sig illegalt över gränsen till USA, berättar Ann-Marie Ivars. Det kunde ske med "robåt" över Niagarafloeden eller till fots över gränsen till delstaten Vermont i New England.

En annan form av illegal gränsöverskridning kunde man se i Finland 1916, då många värnpliktiga under första världskriget flydde landet för att undgå att bli inkallade till tjänstgöring i ryska armén.

I det fallet tog man sig med vanliga fiskebåtar över Bottenhavet eller Kvarken till Sverige. Från Sverige kunde man sedan via Kristiania (Oslo) fortsätta färden med Skandinavien-Amerika Liniens Frederik VIII till Amerika. ●

"Solidariteten, viljan att hjälpa varandra i svåra tider, löper som en röd tråd genom berättelserna. De som hade något att dela med sig av, de delade med sig till sämre lottade."

Skogsarbetarnas bostadsbaracker i Carlson Camp i Hoquiam, Washington. Fotograf okänd. SLS/SLS arkivs pristävling nr 13.

Fyra män med en brännvinsflaska på en stubbe av Douglasgran. Etnologen Ragna Ahlbäck tog emot bilden på orten Coos Bay i Oregon under en insamlingsresa. Fotograf okänd. SLS/Amerikaexpeditionen 1971.

Hör Amerikafararna berätta!

Hösten 2020 publicerar SLS arkiv avsnitt ur inspelningar med emigranter och återvändare på portalen Finna. Inspelningarna utgör dels utdrag ur Ann-Marie Ivars intervjuer med återvändare, dels inspelningar som gjordes under Amerikaexpeditionen 1971. En del av berättelserna ingår i SLS kommande bok *Amerikaminnen. Återvändare och invandrare berättar*, en del har tidigare publicerats i boken *Amerikatrunknen* (Schildts, 1976).

Gå in på sls.finna.fi och lyssna på berättelser om fattigdom i hemlandet, om den långa resan över och om det nya livet i Amerika!

SLÄKTEN NORRMANS ÄVENTYR

Om familjearkivet som ett titthål
ut mot världen och in i människan

SLS fick nyligen in ett nytt arkiv som visade sig innehålla ett ovanligt mångsidigt material. Femtio år av händelserik finländsk historia – emigration till Amerika, tillbakaflytt och tre krig – speglas i släkten Norrmans familjebrevväxling under tidsperioden ca 1900–1950.

Text: Nelly Laitinen Foton: SLS/Släkten Norrmans arkiv

Fredrik och Sofia Norrmans lanthandel i Bingham, Utah, USA, ca 1906.

Fredrik Norrman (tidigare Bjön, 1869–1931) och Sofia f. Broända (1869–1950) kom från Kronoby i Österbotten, var jämnåriga och kände varandra från skriftskolan. Fredrik Norrman emigrerade till USA när han var sjutton år gammal och Sofia Broända dök upp där fyra år senare, 1890. En tilltänkt fästman hade skickat henne pengar för resan, men väl i Amerika uppstod kärlek mellan Sofia och Fredrik. Enligt donatorns kompletterande uppgifter i arkivet blev det knivslagsmål mellan rivalerna och kort därpå gifte sig Sofia och Fredrik.

Livet i Bingham, Utah

Fredrik fick arbete i bly- och koppargruvorna i Montana, Idaho och framför allt i Bingham, Utah, där Sofia också drev ett pensionat. Första barnet, **Sofia Wilhemina** (Minnie), föddes 1895, **Valdemar** två år senare och **Dagmar** 1903. Fredrik blev lungsjuk av gruvarbetet och de sista åren i Bingham drev paret en lanthandel. År 1907, när de var närmare fyrtio år gamla, bestämde de sig för att flytta tillbaka till Finland. Samma år föddes också det fjärde barnet, **Edith**, i Kronoby, Österbotten.

I arkivet finns en skrift av Fredrik från Amerikatiden "om de öden en del av våra förlorade söner genomgå och möta i Amerika". Med förlorade söner avser han dem som aldrig återvände, och beskriver hur illa det går för en stor del av de unga män, som i hopp om ett bättre liv tagit sig över Atlanten. Påverkade av besvikelser av olika slag söker de tröst och "bevistar alla de förströelseplatser som fins", inklusive krogen, där de utsätts för det farligaste av allt: kortspel. Fredrik efterlyser någon form av aktiv hjälp, som skulle göra dessa män samhällsnyttiga igen: "en värksamhet borde sättas i stånd att uppsöka och samla ihop dessa spillror." Han avslutar med en eloge till bildningen, fosterlandet och rentav *Fänrik Ståls* sägner.

Vardagsliv och krigstid

Efter att Fredrik återvänt till Kronoby blev han övertygad om utbildningens betydelse. Han deltog själv som elev i Kronoby folkhögskola 1907–1908, och även hans barn fick studera.

Fredrik och Sofia Norrman, nygifta i Amerika och drygt tjugo år gamla.

Barnen Valdemar, Dagmar och Minnie fotograferade i Amerika före återflykten till Finland.

Äldsta dottern Minnie började efter studentexamen i Gamla Karleby studera vid Handelshögskolan i Helsingfors. I huvudstaden träffade hon också sin blivande man. Paret gifte sig 1919 och efter en kort tids anställning på bank blev Minnie hemmafru och mor till tre barn. Familjen bodde i Voikka, Tammerfors, Vuoksenniska, Viborg och Helsingfors. De många flyttarna genererade en brevväxling som pågick i decennier, både mellan dottern och föräldrahemmet, men också mellan systrarna. De hundratals breven är en värdefull och detaljerad dokumentation av finländskt vardagsliv fram till 1950, då modern Sofia gick bort.

Nästäldsta barnet Valdemars liv blev kort. Efter studentexamen 1915 kom också han in vid Handelshögskolan i Helsingfors. Han var intresserad av idrott och sjöng första tenor i Akademiska Sångföreningen. I slutet av november 1917 fick familjen ett sorgligt besked: farbror Alfred Bjön hade blivit skjuten av de röda utanför sitt hem i Malm. Den unge Valdemar reagerade starkt – i ett rasande brev hem kallar han de röda för hångrinande blodhundar, och i en skrift som heter "Finland" skriver han: "Landet är prisgivet åt djuriska plundrare, mördare och banditer. Finska män förråda sitt land. De sluta förbund med landets förtryckare och fara ut mot fredliga medborgare. Plundra, bränna, mörda och skända." När inbördeskriget bröt ut anslöt sig Valdemar till Skyddskåren. Den 29 januari 1918, kort efter krigsutbrottet, begav han sig tillsammans med några kamrater mot det vita Vasa. Två dagar senare blev alla tillfångatagna och dödade. Enligt dödsattesten i arkivet dog Valdemar av knivhugg i hjärtrakten. Han blev tjugo år gammal.

Valdemar Norrman som student.

Dagmar Norrmans dagbok från 1920.

"De hundratals breven är en värdefull och detaljerad dokumentation av finländskt vardagsliv."

Den självständiga "moster Mocki"

Lillasyster Dagmar förälskade sig som skolflicka handläst i en svåråtkomlig musiker. I en liten dagbok från 1920 låter hon sin olyckliga kärlek flöda ut över sidorna: "Älska, är det ordet vilket man skall leva för? [...]. Man ville famna hela världen, o, bara min känsla skulle vara besvarad. – Men han är så kall, jag får giva honom de hetaste, de varmaste blickar. [...]. Så fort han kommer i min närhet genomströmmas jag av en underlig känsla, det är som elektricitet, hjärtat hopsnöres, strupen blir torr, läpparna börjar darra och jag får tårar i ögonen." Dagmars kärlek höll i sig i flera år och modern försökte gång på gång per brev uppmuntra henne att komma över det hela. Slutligen lyckas det, men Dagmar gifte sig aldrig och fick inga egna barn. I ett brev från 1938 skriver mor Sofia, på tal om äktenskap: "[...] du Dagmar skall lägga henderna å samman och tacka Gud för att du sluppit undan sånt. Bättre att vara ensam än slarva världen rundt med sin päike."

Gruvsamhället
Bingham i Utah.

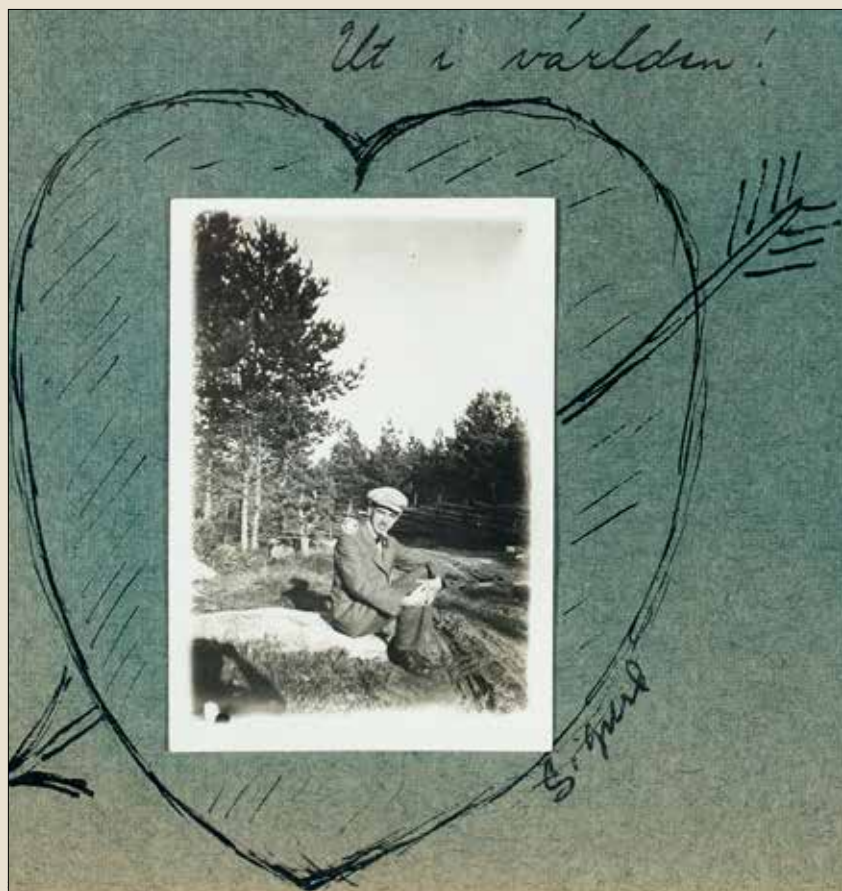

Fredrik Norrman med sina två
äldsta döttrar Minnie och Dag-
mar 1928 i Tammerfors.

Ur Dagmar Norrmans foto-
album från början av 1920-
talet.

Edith Norrmans bröllop. Från
vänster storsyster Minnie
Sandberg, Sofia Norrman,
Edith g. Slotte, Fredrik Norr-
man och Dagmar Norrman.

Tre generationer. Minnie Sand-
berg med sina tre barn, pappa
Fredrik och lillasyster Dag-
mar, i armkrok med systerdot-
tern May.

Själupföröjande!

Dagmar försörjde sig själv hela livet. Hon gick en merkantil utbildning vid Vasa Folkhögskola och anställdes tidigt som bokförare på textilfabriken Suomen Triko i Tammerfors. Under vinter- och fortsättningskriget var hon aktiv medlem av Lotta Svärd-rörelsen. Bland hennes efterlämnade papper finns intyg över medlemskap, kvällskurser och tjänstgöring, anteckningshäften, rörelsens sångbok, regler och stadgar samt sömnadsmönster för lottornas arbetsrock. För systern Minnies äldsta dotter **May** var Dagmar en värdefull kontakt till modevärlden; i ett brev från 1937 ber hon moster "Mocki" att till nedsatt pris skaffa henne en ny simkostym (baddräkt), gärna grannröd, som skulle vara *nött* och "ha så bar rygg som möjligt".

Paret Norrmans yngsta dotter Edith stannade hela livet i hemtrakterna med sin man och sina fyra barn. Modern bodde också hos henne efter faderns död. Det här syns i arkivet: det finns ingen brevväxling mellan Edith och Sofia.

Familjen Norrmans arkiv innehåller sammanlagt ca 500 brev, ungefär lika många fotografier samt handlingar med anknytning till de enskilda arkivbildarnas liv och verksamhet. Arkivet är fritt tillgängligt för alla intresserade och kan studeras i arkivets forskarsal på Riddaregatan 5 i Helsingfors. ●

Nelly Laitinen är förste arkivarie på SLS.

Nytt forskningsprogram vill finna lösningar på de stora samhällsproblemen

SLS har initierat ett nytt forskningsprogram som möjliggör samnordisk och mångvetenskaplig forskning. Målet är att hitta lösningar på de samhällsutmaningar vi står inför. Hittills har man samlat in 5,5 miljoner euro.

Text: Michaela von Kügelgen

FÖR ATT LÖSA DET 21:ÅRHUNDRADETS utmaningar krävs en förståelse av de historiska, kulturella, sociala och politiska sammanhang som har fört oss dit vi står i dag.

Det anser man på SLS som har initierat ett mångmiljonprogram för att stödja forskning inom humaniora och samhällsvetenskaper.

– Vi står inför många utmaningar, bland annat med koppling till klimat och urbanisering. I och med coronapandemin är programmet jätteaktuellt och jag kan tänka mig att det kommer många projektansökningar som tangerar pandemin, säger SLS forskningschef **Christer Kuvaja**.

Målet är alltså att via forskning hitta svar på de utmaningar som hela mänskligheten står inför.

Temat för forskningsprogrammet utkristalliserades under ett seminarium som SLS ordnade hösten 2019. Efter det vände sig sällskapet till andra finansiärer för att sondera intresset.

Hittills har Finska Kulturfonden (SKR), Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfond (RJ) samt Svenska kulturfonden valt att vara med och finansiera programmet.

– Målsättningen är att det åtminstone ska vara ett finsk-svenskt program, men ambitionen är att projekten ska undersöka hela Norden, säger Kuvaja och berättar att man jobbar med att hitta fler finansiärer, även i Norge och Danmark.

Nordiskt perspektiv

SLS har redan länge haft som målsättning att utvidga samarbetet med olika stiftelser och organisationer i Norden. Det är också en orsak till att SLS väljer att gå in med 2 miljoner euro i programmet som nu totalt samlat in 5,5 miljoner euro.

– Vi hoppas och tror att vi kommer att kunna finansiera projekt med toppforskare i och med att det finns en stor summa att dela ut samt möjlighet att jobba i fyra år, säger Kuvaja.

Den största utmaningen har ändå handlat om att få alla finansiärer med på noterna.

– Det är en stor lättnad att vi kan starta programmet. Vi har hållit på med planeringen i två-tre år, säger Kuvaja.

Enligt **Torbjörn Eng**, forskningssekreterare på Riksbankens Jubileumsfond som har satsat 15 miljoner kronor (knappt 1,4 miljoner euro) i programmet finns det flera fördelar för RJ. En fördel är att man kan åstadkomma större effekter i program med flera finansiärer och att det också ger större synlighet i media.

– Man lär sig också av varandra när det gäller arbetsätt kring utlysningar och bedömningar av forskningsansökningar samt om vilka insatser man kan göra för att lyfta forskningen. Vi är en stiftelse som har en lång tradition av internationellt forskningssamarbete och goda erfarenheter av det, säger Eng.

Också ombudsman **Juhana Lassila** från SKR betonar det nordiska perspektivet.

– Det är viktigt att vi som lever här i Norden försöker hitta fler samarbeten med de nordiska länderna. Via det kan vi också hitta nya vägar för att stödja finsk kultur, vilket är Finska Kulturfondens syfte.

Ny kunskap och kritisk analys

Enligt Lassila kräver stora samhällsutmaningar mångvetenskaplig forskning och samarbete.

– Det här forskningsprogrammet ger verkligen möjligheter att bättre förstå de stora utmaningarna, säger han.

Alla tre betonar att samnordisk forskning kanske inte skulle göras i samma utsträckning utan det här programmet.

– De nordiska samhällena är i grund och botten ganska lika, men tillräckligt olika för att man ska kunna göra intressanta jämförelser. Coronapandemin är ett tydligt exempel på det, säger Eng och syftar på att Sverige valt en annan linje i sin coronastrategi än de övriga nordiska länderna.

Han vill också lyfta fram att fokus ligger på humaniora och samhällsvetenskaper. Det görs mycket forskning om samhällsutmaningar men betoningen ligger ofta på medicinska och naturvetenskapliga frågor.

– Det är viktigt även med humanister och samhällsvetare på banan. De kan bidra med ny kunskap, kritisk analys och perspektiv på samhällsutvecklingen. Den kunskapen kan ge bra underlag för beslutsfattare som ska fatta beslut om vår gemensamma framtid, sammanfattar Eng. ●

”Vi står inför många utmaningar, bland annat med koppling till klimat och urbanisering. I och med coronapandemin är programmet jätteaktuellt.”

Christer Kuvaja

Programmet kommer att finansiera fyraåriga forskningsprojekt inom humaniora och samhällsvetenskaper. Ansökan öppnas i slutet av året och målet är att de första projekten kan komma i gång 2021.

SLS forskningschef Christer Kuvaja väntar sig att den pågående pandemin kommer att synas i ansökningarna till det nya forskningsprogrammet, liksom även andra globala fenomen som flyttningsrörelser och klimatförändringen.

Slow Publishing som kvalitets- stämpel

Den vetenskapliga kvalitetskontrollen präglar SLS bokutgivning i alla faser, från idé till publicering. Professor Tom Moring, ordförande i utgivningsnämnden, och utgivningschef Jennica Thylin-Klaus beskriver en arbetsprocess i fyra steg som klart skiljer sig från de kommersiella förlagens, inte bara när det gäller tidtabellen.

Text: Peik Henrichson

UTIFRÅN DE MANUSKRIFT som skickas till SLS verkar de flesta författare känna till den vetenskapliga profilen, och att det ska finnas en koppling till det svenska i Finland. Det finns också ett krav på att manuskriptet ska ha vetenskaplig eller kulturell relevans i en bredare krets.

– En släktkrönika eller en biografi blir intressant för oss om den hjälper läsaren att förstå en viss epok eller ett samhällsfenomen, säger utgivningschef **Jennica Thylin-Klaus**. Om manuskriptet bara har relevans för en viss familj brukar vi tacka nej.

På SLS webbplats presenteras alla utgivna och kommande böcker. Ett färskt exempel är den kommande antologin *Ur majoritetens perspektiv* (red. **Staffan Himmelroos** och **Kim Strandberg**), där författarna bland annat frågar sig hur långt den finskspråkiga majoritetens välvillighet till det svenska sträcker sig. I ett annat aktuellt verk, *Stora finlandssvenska festboken* av **Anne Bergman** och **Carola Ekrem**, skildras våra vanligaste högtider, från jul och påsk till livets olika fester och mer udda festligheter som sjusovardagen och halloween.

Grönt eller rött ljus

Det händer i alla fall att författare skickar in manuskript som faller utanför SLS utgivning, och i sådana fall gallras de för det mesta bort av utgivningschefen

redan innan de skickas vidare till utgivningsnämnden.

– På sistone har vi till exempel fått ta emot nyskriven poesi, och i sådana fall är det lätt att hänvisa till något annat förlag, säger Jennica Thylin-Klaus. Vi håller oss till vår unika vetenskapliga profil.

Tom Moring vill inte heller att SLS som en allmännyttig organisation trampar in på de kommersiella förlagens tomt.

– Vi är inte ute efter att förtjäna pengar på vår verksamhet, säger Moring. Vårt uppdrag är kulturellt.

De manuskript som kommer till utgivningsnämnden diskuteras, och nämnden kan vid behov be författaren göra rätt stora ändringar. Om manuskriptet faller inom ramarna för SLS utgivning sänds de till vetenskaplig granskning.

– Först då granskarnas utlåtanden har kommit fattar vi ett utgivningsbeslut, berättar Moring.

SLS ger ut cirka tjugo böcker om året. De ges ut antingen i SLS huvudserie, *Skrifter* utgivna av Svenska litteratursällskapet i Finland, eller i serien SLS Varia. Böcker som ges ut inom SLS Varia genomgår en granskning, men enligt en enklare process.

Granskningen uppskattas

Eftersom SLS publikationer ligger på den näst högsta kvalitetsnivån, ledande nivå 2, på den allmänna

vetenskapliga värderingsskala som Publikationsforumet (JUFO) ansvarar för, kan publiceringen få stor betydelse för forskarens eget renommé och akademiska karriär.

– Dessutom kan utgivningen på ett vetenskapligt förlag betyda klirr i kassan även för forskarens universitet som konkurrerar om anslag med hjälp av olika typer av vetenskapliga poäng, säger Tom Moring. Därför är det så viktigt för oss att i alla skeden av beslutsprocessen värna om den vetenskapliga integriteten.

Noggrannhet i fokus

SLS satsar betydande resurser på både grafisk formgivning och textredigering, vilket kan vara en orsak till att SLS böcker under årens lopp vunnit flera pris, även inom bokkonstens område.

– Vi vill skapa böcker som är både stilistiskt och estetiskt tilltalande, säger Jennica Thylin-Klaus.

Sammantaget leder de omsorgsfulla arbets- och beslutsprocesserna till att SLS inte kan publicera böcker lika kvickt som kommersiella förlag.

– Den vetenskapliga bedömningen tar sin tid, men vi är förhållandevis snabba jämfört med andra vetenskapliga förlag, säger professor Tom Moring. Jag har själv som forskare stött på betydligt långsammare beslutsprocesser på de flesta stora internationella vetenskapliga förlagen.

Redaktionschef Patricia Berg (t.v.) och utgivningschef Jennica Thylin-Klaus betonar att det är viktigt att SLS utgivning är hållbar över en längre tid. Förutom den innehållsmässiga kvaliteten läggs stor vikt vid bland annat redigering, formgivning och material.

Från manuskript till färdig bok

1

Manuskriptet tar form

SLS ger ut vetenskapliga verk inom humaniora och samhällsvetenskaper, också översättningar från finska till svenska, med koppling till det svenska i Finland. Är man som författare osäker på om ens manuskript passar in i SLS utgivningsprofil lönar det sig att läsa "Ge ut en bok på SLS" och utgivningspolicyn på sls.fi, där det också finns detaljerade skrivinstruktioner.

2

Urvalsprocessen

Manuskripten tas emot av utgivningschefen, som gör en första bedömning, och går sedan vidare till utgivningsnämnden för en mer omfattande diskussion och prövning.

Medlemmar i SLS utgivningsnämnd 2020: professor Tom Moring, ordförande, rektor Mona Forsskåhl, docent Kristina Malmio, docent Pia Olsson, professor Nils Erik Villstrand och SLS utgivningschef Jennica Thylin-Klaus.

3

Granskarna uttalar sig

De manuskript som passar in i SLS utgivning genomgår en vetenskaplig kvalitetsbedömning (s.k. peer review). Utgivningsnämnden utser två forskare, med expertis inom området, till granskare. Utifrån forskarnas anonyma granskarutlåtanden tar utgivningsnämnden beslut om utgivning.

VERTAISARVIOITU
KOLLEGIALT GRANSKAD
PEER-REVIEWED
www.tsv.fi/tunnus

4

Publicering i två faser

Efter utgivningsbeslutet bearbetas manuskriptet av en förlagsredaktör och en grafiker ansvarar för formgivningen. Alla böcker utkommer även digitalt, antingen samtidigt eller efter en karenstid. En del verk publiceras endast digitalt, exempelvis stora textkritiska och kommenterade utgåvor riktade främst till forskare. Både e-böcker och digitala utgåvor är gratis tillgängliga för alla intresserade.

Nytt ur SLS utgivning

Köp våra böcker, skivor och låthäften i väl sorterade bokhandlar, i Vetenskapsbokhandeln (tiedekirja.fi) eller direkt från SLS.

VÅRENS BÖCKER

ANNE BERGMAN & CAROLA EKREM

Stora finlandssvenska festboken

Hur har den svenskspråkiga befolkningen i Finland firat årets festdagar och livets högtider från 1800-talet fram till i dag? Utöver de självklara högtiderna som jul, påsk och midsommar får vi veta mer om traditionerna kring Runebergsdagen, sjusovardagen, halloween och svenska dagen. I bokens andra del behandlas de individuella livsfesterna från barnsängskalas och skolårets festligheter till bröllop, födelsedagskalas och traditioner vid livets slut. Anne Bergman och Carola Ekrem är experter på festseder i Svenskfinland och deras bok bygger på ett omfattande traditionsmaterial ur SLS arkiv.

456 s., inbunden, illustrerad, cirkapris 34 euro. ISBN 978-951-583-461-4. Omslag: Antti Pokela. Utges i Sverige i samarbete med Appell Förlag.

Handel med konst

Språk och dialog i Paul Sinebrychoffs brevsamling från sekelskiftet 1900

Red. Hanna Lehti-Eklund & Beatrice Silén

Paul Sinebrychoff (1859–1917), direktör och bryggeriägare, byggde under sin livstid upp en konstsamling som i dag ägs av Konstmuseet Sinebrychoff i Helsingfors. Brevväxlingen mellan honom och konsthandlare i Sverige utgör ett unikt exempel på affärskorrespondens kring sekelskiftet 1900. Språkligt sett är breven intressanta eftersom man i dem kan följa större språkliga förändringar i svenskan som vid denna tid höll på att ske eller redan var igång. Utmärkande för affärskorrespondens är att texterna innehåller språkhandlingar såsom krav och erbjudanden, vilket ofta saknas i privatbrev. I boken analyserar åtta språkforskare vid Helsingfors universitet språkliga drag i breven ur olika synvinklar.

347 s., häftad, illustrerad, cirkapris 28 euro. ISBN 978-951-583-476-8. Omslag: Maria Appelberg. Utges i Sverige i samarbete med Appell Förlag. Läs boken gratis på sls.fi.

HENRY PARLAND

Korrespondens och Brev

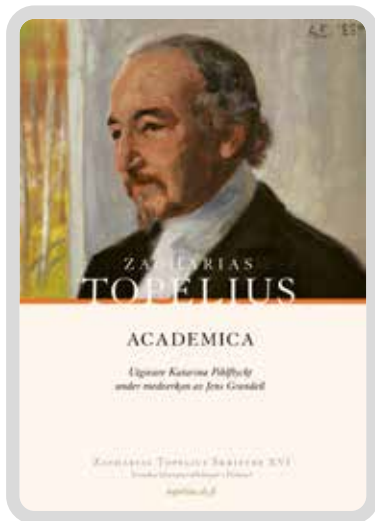
Utg. Elisa Veit

Henry Parlands Skrifter 4

Den digitala utgåvan *Korrespondens* innehåller ett urval brev till och från Henry Parland. Bland brevskrivarna finns poeten Gunnar Björling, vännen Sven Grönvall och författarens bekymrade föräldrar. Materialet vittnar om Parlands flerspråkighet: brev på ryska och tyska återges i original och översättning. Den tryckta utgåvan *Brev* innehåller Henry Parlands egna brev, på svenska och i svensk översättning.

Brev, 371 s., inbunden, illustrerad, cirkapris 28 euro. ISBN 978-951-583-475-1. Omslag: Antti Pokela. Utges i Sverige i samarbete med Appell Förlag. Läs *Korrespondens* och *Brev* gratis på parland.sls.fi.

Läs våra e-böcker och webbutgåvor gratis på sls.fi

ZACHARIAS TOPELIUS

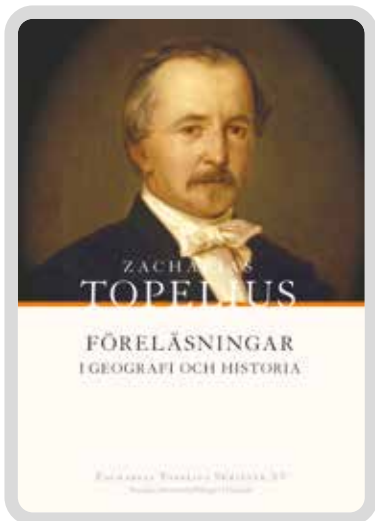
Academica

Utg. Katarina Pihlflyckt under medverkan av Jens Grandell

Zacharias Topelius Skrifter XVI

Zacharias Topelius förbindelser med universitetet sträckte sig över 65 år, från 1833 till hans död 1898. I utgåvan *Academica* presenteras ett urval med över 140 texter som ansluter till akademiska sammanhang. I materialet ingår bland annat tal, hyllningsdikter, promotionstexter, arbetskoncept och diariet, och för första gången finns Topelius avhandling på latin tillgänglig i svensk översättning. Helheten visar hur Topelius akademiska miljöer förändrades från studentens och magisterns värld till professorns, rektorns och slutligen emeritus verksamhetsfält.

Läs utgåvan gratis på topelius.sls.fi.

ZACHARIAS TOPELIUS

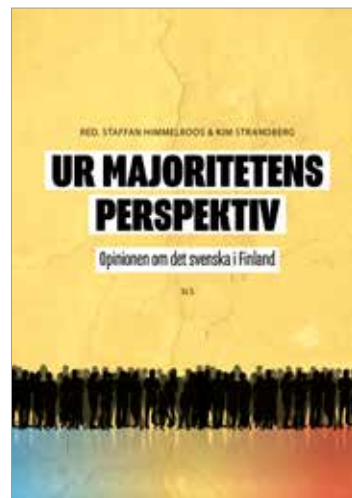
Föreläsningar (del 2)

Utg. Jens Grandell

Zacharias Topelius Skrifter XV

Föreläsningarna i historia från 1865 till 1875 kompletterar utgåvan av Zacharias Topelius universitetsföreläsningar från 2017. Topelius, professor i Finlands historia i tjugo år, efterlämnade ett omfattande föreläsningsmaterial som nu utges för första gången. Även här känner man igen berättaren Topelius, som genom historien och geografin var en del av nationsbygget och skapandet av Finlands-bilden.

Läs utgåvan gratis på topelius.sls.fi

HÖSTENS BÖCKER

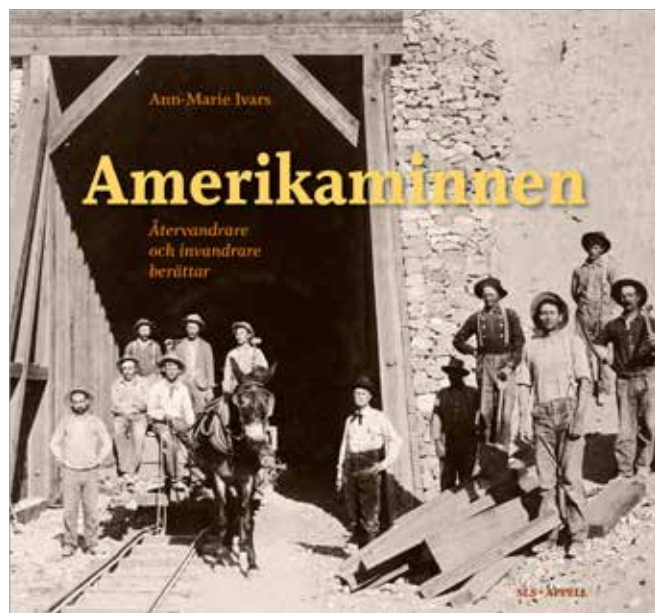
Ur majoritetens perspektiv

Opinionen om det svenska i Finland

Red. Staffan Himmelroos & Kim Strandberg

Svenskans ställning i Finland hänger på en väl-villig inställning hos den stora finskspråkiga majoriteten. Hur långt sträcker sig denna väl-villighet och varför ställer sig vissa negativt till Finlands tvåspråkighet? Tolv forskare tar sig an detta relativt outforskade område genom att analysera resultatet av två omfattande enkäter som mätte bl.a. demografisk bakgrund och attityder till svenskans relevans. Dessutom studeras åsikter i språkfrågan i riksdagsvalet 2015 samt riksdagsdebatten 2014 om den obligatoriska skolsvenskan. Dagens språkklimat pejlade ur de svenskspråkigas syn samt potentiella strategier för att garantera svenskans ställning i framtiden lyfts också fram.

255 s., häftad, cirka pris 24 euro. Utkommer i augusti. ISBN 978-951-583-506-2. Omslag: Antti Pokela. Utkommer även gratis på sls.fi.

ANN-MARIE IVARS

Amerikaminnen

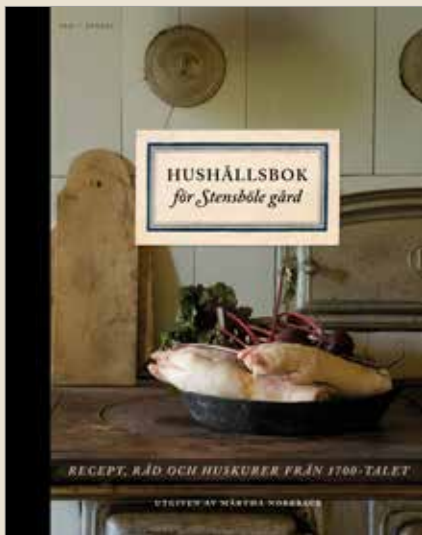
Återvandrare och invandrare berättar

Amerikaminnen återger berättelser från trettio Amerikafarare som sökte lyckan i landet i väster i början av 1900-talet. För många unga män började äventyret med en flyktresa undan värnplikt till Sverige och därifrån vidare över Atlanten.

Livet i Amerika präglades av hårt arbete inom stålindustrin, i gruvor och skogar samt på byggen i New York. Unga kvinnor lärde sig landets språk och livsstil som hembiträden. På 1930-talet fick den stora depressionen många att återvända till Finland, de som blev kvar hjälptes åt för att klara sig ekonomiskt.

Boken bygger på intervjuer med både återvandrare till Finland och invandrare i USA och Kanada, alla med rötterna i de sydligaste svenskspråkiga i Österbotten.

Ca 220 s., inbunden, illustrerad, cirka pris 28 euro. Utkommer i september. ISBN 978-951-583-507-9. Omslag: Maria Appelberg. Utges i Sverige i samarbete med Appell Förlag. Utkommer även gratis på sls.fi.

Hushållsbok för Stensböle gård

Recept, råd och huskurer från 1700-talet

Utg. Märtha Norrback

Hushållsbok för Stensböle gård illustrerar de mångskiftande sysslorna i en tid då självhushållning, arbetsfördelning och praktisk erfarenhet var avgörande. För adelskvinnan som ledde hushållet och även ansvarade för tjänstefolkets och kreaturens välmående var en receptbok oundgänglig.

I Barbro Hästeskos hushållsbok från Stensböle gård i östra Nyland ingår tidstypiska recept på hur man kokar vinmaskar, lagar gäddekaka, tillreder pastejer på oxtungor, bakar fikonmunkar och gör rullsylta på grisfötter. Här ingår dessutom råd för konservering, tillverkning av ljus och bläck, färgning av siden med mera. En pliktmedveten husmor antecknade också huskurer och beprövade botemedel i sin receptbok.

Ca 220 s., inbunden, illustrerad, cirkapris 30 euro. Utkommer i augusti. ISBN 978-951-583-508-6. Omslag: Elsa Wohlfahrt. Foto: Katja Hagelstam. Utges i Sverige i samarbete med Appell Förlag.

Modersmålet i brännpunkten

Studentexamensprovet i modersmålet svenska på 2000-talet

Red. Mona Forsskåhl, Jannika Lassus, Beatrice Silén & Sofia Stolt

Provet i modersmål har en lång tradition i Finland och är fortfarande det enda obligatoriska i studentexamen, men trots det finns det lite samlad kunskap om provet. I denna antologi granskar sju forskare, lärare och språkexperter det svenska modersmålsprovet och resultaten av det ur ett flertal olika synvinklar. Undersökningarna bygger på material från tiden före digitaliseringen av provet i modersmål och litteratur, men aktualiteten är trots det hög. I artiklarna undersöks finlandssvenska ungas förutsättningar och förmåga att skriva utifrån givna anvisningar och material, lärares syn på skrivandet i studentexamensprovet samt arbetslivsrepresentanters syn på vilka skrivkompetenser som behövs i yrkeslivet.

Ca 280 s., häftad, cirkapris 24 euro. Utkommer i november. Omslag: Antti Pokela. ISBN 978-951-583-512-3. Utkommer även gratis på sfs.fi.

ZACHARIAS TOPELIUS

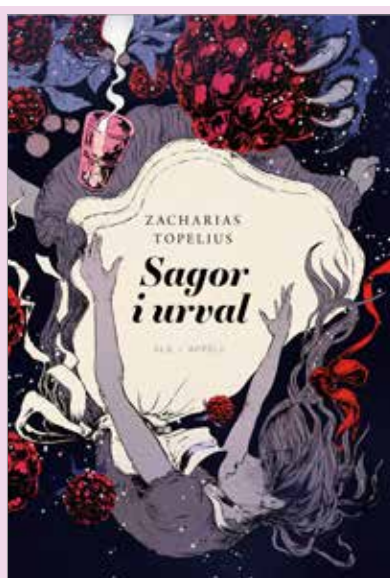
Vinterqvällar

Utg. Jörgen Scholz

Zacharias Topelius Skrifter VIII

Vinterqvällar är Zacharias Topelius enda under hans livstid utgivna novellsamling. Den publicerades i sex delar i slutet av hans liv, mellan 1880 och 1897. Samlingen innehåller, i omarbetad form, de mest uppskattade och kända "novellerna, skildringarna och sägnerna" från Topelius långa novellistiska produktion. I typisk Topeliusstil blandas det fritt mellan olika genrer, och både historiska, skräckromantiska och realistiska berättelser finns med. Böckerna blev en enorm försäljningssuccé och trycktes i stora upplagor. Därmed blev Topelius noveller också tillgängliga för en ny generation läsare.

Utkommer gratis på topelius.sfs.fi

ZACHARIAS TOPELIUS

Sagor i urval

Utg. Hanna Kurtén, inledning av Olle Widhe

Sov du lilla videung, Lasse liten och Hallonmasken har sjungits och lästs av generationer i hela Norden. Zacharias Topelius var banbrytande som författare för barn och den som på svenska etablerade barnlitteraturen som ny konstform. Han skrev fram barnets perspektiv med ett direkt tilltal, lyhördhet och en stor portion humor. Topelius klassiska sagor, visor och dikter tolkas på nytt med färiska illustrationer av Ninni Kairisalo. Stavningen är varsamt moderniserad och de tjugo verken öppnas upp med ord-förklaringar och korta kommentarer.

Ca 155 s., inbunden, illustrerad, cirkapris 20 euro. Utkommer i augusti. ISBN 978-951-583-510-9. Omslag: Ninni Kairisalo. Utges i Sverige i samarbete med Appell Förlag.

ZACHARIAS TOPELIUS

Noveller och kortprosa

Utg. Anna Movall & Jörgen Scholz

Zacharias Topelius Skrifter VI

Utgåvan omfattar dryga 100 verk – längre och kortare noveller, betraktelser, kåserier och smådramer – ursprungligen publicerade dels som följetonger i dagspressen, dels i tidskrifter under ett halvsekel 1842–1892. Förutom de verk som senare utkom i omarbetad form i novellsamlingen *Vinterqvällar* har dessa texter förblivit relativt okända. Topelius skrev passande berättelser för påsk, jul och midsommar, bearbetade sina ungdomshändelser, kommenterade aktualiteter och ägnade sig förstås också åt sin specialgenre, den historiska novellen. Här finns på sedvanligt topelianskt sätt en blandning av romantik, spänning, folkbildning, naturskildringar, historia och humor.

Utkommer gratis på topelius.sfs.fi

ZACHARIAS TOPELIUS

Planaternas skyddslingar

Utg. Sebastian Köhler & Anna Movall

Zacharias Topelius Skrifter IX

Romanen om drottning Kristinas tid på 1600-talet är den sista pusselbiten i Topelius självpåtagna uppgift i mer än 40 år att skönlitterärt gestalta Sveriges och Finlands gemensamma historia. Här skildras Kristina som människa och regent, och två tvillingars öden från ett nyländskt torp till trettioåriga krigets slagfält, Kristinas hov och maktens tinnar. Med historien som fond behandlar Topelius i samtiden aktuella frågor om krig och fred, kvinnors rätt till bildning och kristen kärlek. *Planaternas skyddslingar* är en storslagen idéroman där den äldre Topelius fördjupade religiositet och alltmer pessimistiska syn på världen och historien bildar syntes.

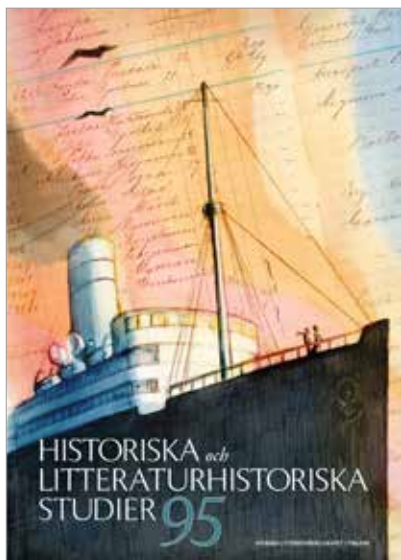
Ca 700 s., inbunden, cirkapris 38 euro. Utkommer i oktober. Omslag: Antti Pokela. ISBN 978-951-583-511-6. Utkommer även gratis på topelius.sfs.fi

Historiska och litteraturhistoriska studier 95

Red. Anna Biström & Maren Jonasson

Teman för HLS 95 är mellanrum, gråzoner och gränser. I artiklar och essäer diskuteras litterära verk som befinner sig i eller tematiserar mellanpositioner, mellan språk och kropp, det digitala och analoga, djur och det mänskliga, olika språk och kulturer och mellan familjemedlemmar. Bland andra K. H. Wiik, Aili och Runar Nordgren och Brutus Lagercrantz är föremål för biografiska undersökningar, och historiska perspektiv anläggs på finlandssvenska döva och debatten om "tvångssvenskan". I numret ingår även Claes Ahlunds festtal från SLS årshögtid.

Ca 335 s., häftad, cirkapris 26 euro. Utkommer i september. ISBN 978-951-583-509-3. Omslag: Antti Pokela, ill.: Lena Frölander-Ulf. Utkommer även gratis på hls.journal.fi.

Utgåvor i användning

Bidrag till en konferens anordnad av Nordiskt Nätverk för Editionsfilologer på Hanaholmens kulturcentrum i Esbo 8-10 november 2017

Red. Pia Forssell, Carola Herberts, Maren Jonasson & Sebastian Köhler

Hur används en textkritisk utgåva, av vem och för vilka ändamål? Flera editioner av betydelsefulla författare har under de senaste årtiondena publicerats i de nordiska länderna, många av dem också digitalt. Här diskuteras erfarenheter från olika utgivningsprojekt, med utgångspunkt i hur de kommenterade utgåvorna kan tillämpas bl.a. annat i forskning och undervisning. Medverkande är Klaus Müller-Wille, Barbro Ståhle Sjönell, Petra Söderlund, Ellen Nessheim, Per Stam, Patricia Berg och Jens Grandell.

Utkommer gratis på sfs.fi i oktober.

"Skriv så ofta du kan"

Brevväxlingen mellan Georg Henrik von Wright och Eino Kaila 1937-1958

Utg. Bernt Österman under medverkan av Fredrik Hertzberg, Niklas Toivakainen & Thomas Wallgren

Den digitala utgåvan av korrespondensen mellan de finländska filosoferna Georg Henrik von Wright och Eino Kaila omfattar mer än tjugo år. Den ger en unik bild av vänskapen mellan två betydande filosofer, deras tänkande och intryck av en ofta turbulent samtid. I breven kan vi följa von Wrights utveckling från en känslös ung man till en mera återhållsam akademisk gestalt. Beskrivningarna av von Wrights många möten med Ludwig Wittgenstein i Cambridge ger även värdefulla bidrag till bilden av en av 1900-talets viktigaste filosofer. Utgivarens kommentarer erbjuder läsaren hjälp med att uppfatta person- och världshistoriska sammanhang samt med att förstå innehållet i de filosofiska idéerna.

Utkommer hösten 2020, läs utgåvan gratis på vonwright.sls.fi.

Hilma Granqvists arkiv

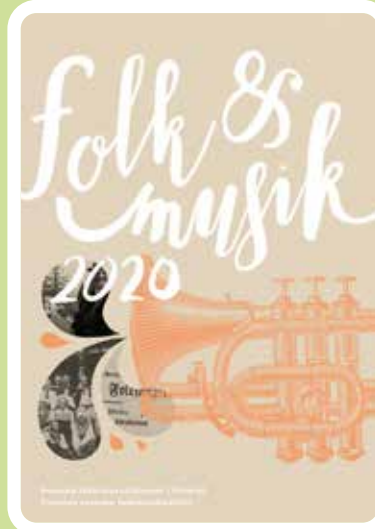
Den finlandssvenska antropologen Hilma Granqvist (1890–1972) hör till pionjärerna inom sitt område. Under 2018–2019 har SLS publicerat Granqvists resedagböcker och de cirka tusen fotografier hon tog under sin vistelse i Palestina. Dessutom har hennes etnografiska böcker gjorts tillgängliga. I slutet av året utökas det digitala arkivet med Granqvists omfattande och unika fältanteckningar, opublicerade manuskript samt delar ur hennes korrespondens.

Hilma Granqvists arkiv är ett samarbete mellan SLS, Finlands Mellanösterninstitut, Finska Vetenskaps-Societeten, Palestine Exploration Fund i London och Åbo Akademis bibliotek.

Utkommer gratis på granqvist.sls.fi.

Foto: Hilma Granqvists arkiv, Palestine Exploration Fund, London.

MUSIK

Folk och musik 2020

I årets nummer av *Folk och musik* kan man bland annat läsa om det kommunistiska folkdanslaget Skåran som var aktivt i Sverige i början och mitten av 1900-talet, och om Karl Tirén som i början av 1900-talet gjorde ett av de största insamlingsprojekten av samisk jojk i Sverige. Dessutom presenteras aktuella arkivprojekt i Norden och webbplatsen *Finlands svenska folkdiktning* som SLS lanserade hösten 2019.

Läs *Folk och musik* gratis på fom.journal.fi.

The Hobs

Folkmusik från Finlands svensksbygder 36

The Hobs ger i höst ut sin debutskiva i samarbete med SLS/Finlands svenska folkmusikinstitut. The Hobs består av de nyländska ungdomarna Henrica Westerholm, Oscar Grönroos och Benjamin Backman, som alla musicerat sedan barnsben. De beskriver sig själva som "en grupp trevliga och spralliga människor som spelar egna, folkliga, svängiga låtar och traditionella låtar från Skandinavien med en twist!". Musiken kan beskrivas som folkmusik med moderna arrangemang, med både personliga och humoristiska inslag.

Cirkapris 15 euro. Utkommer hösten 2020 på cd och på strömningstjänster på webben. FMICD 36.

SLS ARKIVINSAMLING

Hur påverkar corona- krisen dig?

Våren 2020 kommer att beskrivas som en exceptionell tid. Coronavirusets spridning ledde till att Finlands regering i mars utlyste undantagstillstånd. Plötsligt förändrades allting. Skolorna stängde, besöksförbud infördes på sjukhus och äldreboenden, alla som kunde uppmanades till distansarbete, personer över 70 år skulle isolera sig socialt och resande försattes i karantän. Osäkerheten påverkar alla. Hur länge ska detta pågå?

Vi efterlyser nu bidrag av olika slag om hur coronakrisen påverkat dig.

Vill du berätta? Svara på vår frågelista *Finland stänger! Hur påverkar corona dig?* på sls.fi. Svara på frågorna eller berätta fritt om det som berör dig. Du kan också välja att skriva dagbok med korta eller längre anteckningar om dagens tankar och händelser. Dagboken kan du skicka per e-post till susanne.osterlund-potzsch@sls.fi eller per post till Svenska litteratursällskapet, PB 158, 00171 Helsingfors. Märk kuvertet "Dagbok".

Vi vill också dokumentera hur våren 2020 såg ut i bilder. Våren är tiden för umgänge och fester. Valborg, första maj, examensfester och skolavslutningar, hur firades de när inget var sig likt? Hur ser dop, bröllop och födelsedagsfirande ut? Känner du för att dela med dig av fotografier och inspelningar, gå då in på vår insamling *Hur ser det ut? Social distansering i fest och vardag* på sls.fi och ladda upp materialet där.

Båda insamlingarna görs i samarbete med Yle och det insamlade materialet kan även användas i Yles programverksamhet. Yle tar inte del av namn och kontaktuppgifter.

SLS dokumenterar samtiden genom olika typer av insamling. När du deltar i våra insamlingar är du med och skapar vårt gemensamma kulturarv.

SLS PROGRAMKVÄLLAR

HÖSTEN 2020

MÅNDAGEN DEN 14 SEPTEMBER KL. 18

"TITTA VAD DE GJORT ÅT MIN SÅNG"

Tollanderska pristagaren **Monika Fagerholm** diskuterar musiken i sina romaner med litteraturvetaren **Julia Tidigs**. Samtalet varvas med musik uppförd av **Mirella Pendolin** och **Kalle Katz**.

MÅNDAGEN DEN 12 OKTOBER KL. 18-20

TVÅ RÖSTER I EN OROLIG TID

Ylva Perera, *Mirjam Tuominens anti-fascistiska prosa*
Matias Kaihovirta, *Det stora ofosterländska kriget: den finlandssvenska socialisten K. H. Wiik och andra världskriget*

MÅNDAGEN DEN 9 NOVEMBER KL. 18-20

HEMMA, HEMLÖS, HEMLIG

Hur är det att pendla mellan hemma och borta? Vad händer om du tappat ditt hem och ditt sammanhang? Kan ditt hem finnas var som helst på jorden och kan man längta till ett hem som inte finns? Möt tre författare i

ett samtal om tillhörighet och behovet av att känna sig hemma.

Hanna-Reetta Schreck om *Jag målar som en gud. Ellen Thesleffs liv och konst*
Ann-Luise Bertell om romanen *Heiman*
Axel Åhman om novellsamlingen *Klein*

MÅNDAGEN DEN 7 DECEMBER KL. 18-20

FEST!

Folkloristerna **Anne Bergman** och **Carola Ekrem** berättar hur vi firat och firar högtider och milstolpar i livet utifrån boken *Stora finlandssvenska festboken*.

Spelmansduon **Kenneth Nordman** och **Mats Granfors**, båda på fiol, uppträder med nyskrivna låtar från Sydösterbotten, varvat med traditionell österbottnisk spelmansmusik. Som gästartist medverkar **Tom Forsman** på gitarr.

Vi begränsar publikmängden i salen enligt rådande coronarestriktioner. Anvisningar om eventuell anmälan på sls.fi.

SLS hus, Riddaregatan 5, Helsingfors

SVENSKA
LITTERATURSÄLLSKAPET
I FINLAND

Programkvällarna är gratis och öppna för alla. Programmen sänds direkt på SLS konton på Youtube och Facebook.

Prenumerera på SLS nyhetsbrev!

Vårt nyhetsbrev innehåller information om det senaste som pågår hos oss – från boknyheter till forskningsrön och pärlor ur SLS arkiv. Du kan prenumerera på nyhetsbrevet genom att fylla i ett formulär på sls.fi, eller skicka ett e-postmeddelande med rubriken "SLS nyhetsbrev" till nyhetsbrev@sls.fi.

Vill du bli medlem i SLS?

Du kan ansöka om medlemskap via sällskapets webbplats www.sls.fi eller genom att skicka in en ansökan till adressen nedan. Som medlem får du SLS medlemstidning *Källan*, årsboken *Historiska och litteraturhistoriska studier* gratis samt 50 % rabatt på ett exemplar av varje bok i SLS skriftserie (om ej annat anges). Medlemsavgifter: årsmedlemmar 25 euro, ständigt medlemskap 800 euro.

Beställ *Källan* gratis!

SLS tidning *Källan* utkommer två gånger om året. Du kan beställa hem gratis exemplar av *Källan* eller prenumerera kostnadsfritt på tidningen. För beställningar, skriv till info@sls.fi eller ring 09 618 777.

SVENSKA LITTERATURSÄLLSKAPET I FINLAND

PB 158, 00171 Helsingfors
(besöksadress: Riddaregatan 5, Helsingfors)
Öppet vardagar 9.00–16.00

SLS I VASA

Handelsplanaden 23, 65100 Vasa
Öppet tisdag–torsdag 10.00–16.00

Tfn 09 618 777 (gemensam växel)
info@sls.fi www.sls.fi